

DOMOVINA

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredništvo „Domovine“, Miklošičeva cesta 16, Telefon 72

Izhaja vsak petek.

Naročnina: Četrletno Din 3.—, polletno Din 6.—,
celoletno Din 12.—.

VOLILCI!

Kmetje, obrtniki, delavci, meščani!

Z volitvami v narodno skupščino se bo odločila usoda naše države za nadaljnja štiri leta. Kakšne postave se bodo delale in kako se bo vladalo, o tem bo z večino glasov odločala Narodna skupščina, ki šteje vseh poslancev skupaj 313.

Kakor v vseh parlamentarnih državah, tako bodo imele tudi v naši Narodni skupščini odločilno in vplivno besedo stranke, ki lahko radi svoje številnosti sestavijo vlado, in to so

samo velike in močne stranke.

Volilna borba kaže, da se bje pri teh volitvah glavni boj za prvenstvo med demokratsko in radikalno stranko, kateri stranki sta bili pri zadnjih volitvah približno enako močni. Demokrati so imeli 316.000 glasov, to je okoli 40.000 glasov več kakor radikali; radikali pa so imeli navzlic temu enega ali dva poslanca več kot demokrati.

S tem, da se bje odločilni boj med demokrati in radikali, se bje odločilni boj med velesrbstvom, katerega zastopa radikalna stranka, in jugoslovanstvom, za katero se bore demokrati. Vršil se boj med pravično, vse narode in vse stanovne osrečujočo demokracijo ter balkanizmom, korupcijo, nasiljem in nepoštenostjo radikalcev.

Radikalci so vse svoje kanone namerili le na demokrate, ker se zavedajo, da bodo vse druge stranke pohrustali za zajutrek, če bi se jim posrečilo podreti njihovim nameram največjega nasprotnika, demokratskega orjaka.

Čisto jasno je, da bodo v bodočem parlamentu na velike in važne odločitve

brez vsakega vpliva vse male stranke.

Med te štejemo našo „Samostojno“, ki utegne v najboljšem slučaju od 313 poslancev dobiti par poslancev, daleč „narodno-

socijalno“, ki je tako majhna, da ne more resno računati niti na enega poslanca, pa tudi razne socialno-demokratske in komunistične stranke, ki so si med seboj same v lasih in že zaradi razcepljenosti nobena nima niti najmanjšega upa, da bi mogla za svoje volilce kaj storiti.

Četudi se drugod kosa z demokratsko stranko, spada vendarle v Sloveniji tudi velesrbska radikalna stranka med male stranke, kajti v njenih skrinjicah bo pri nas le par sto glasov podkupljencev in Nemcev.

Le nekoliko bolje od teh omenjenih strank stoji v Sloveniji SLS. (klerikalci). To pa zato, ker so na Slovenskem med malimi strankami oni najjačji, četudi so pri zadnjih volitvah dobili le dobro tretjino vseh glasov volilcev Slovenije. Klerikalcev utegne biti v vsej državi izvoljenih 10 do 15. Ako bodo hoteli kaj doseči, bodo morali postati privesek kake velike stranke. To bo mogoče le, če na milost in ne-milost prodajo sebe in svoje volilce ali velesrbskim radikalcem ali bosanskim Turkom. Demokrati se z njimi ne bodo vezali in celo Radić zanje ne mara.

Navzlic temu pa se bo bil pri volitvah v nedeljo v Sloveniji sami glavni boj med demokrati in klerikalci.

Vsak glas, oddan za klerikalce, je prav za prav oddan za velesrbsko radikalno stranko.

Klerikalci se nikogar tako ne boje kakor ravno slovenskih demokratov; kajti oni se zavedajo, da bo za slovenskimi demokrati stala v parlamentu vsa armada demokratskih poslancev še iz drugih pokrajin naše države. Klerikalci čisto dobro vedo, da bo vsak slovenski demokratski poslanec najmanj toliko zalegel, kot deset klerikalnih.

Vsak glas, oddan za male stranke, je od volilcev proč vržen.

Naravnost za šibo božjo pa bo vrgel kroglico, kdor bo glasoval za klerikalce.

Klerikalci ne špekulirajo le, da se bodo po volitvah zvezali z velesrbskimi radikalci in s tem ogoljufali svoje volilce za vse neštete obljube, ki so jih jim sedaj pred volitvami delali, marveč klerikalci so bili, so in bodo, dokler bodo obstojali

največja nesreča za naše ljudstvo.

Klerikalci so glavni povzročitelji svetovne vojne, naše fante in može so gnali v prve strelske jarke za habsburške krvo-loke.

Klerikalci so glavni krivci vsega gorja, pomanjkanja, druginje, nezadovoljstva, ki nas danes tepe; kajti večinoma vse zlo današnje dobe izvira še iz svetovne vojne.

Klerikalci so v Beogradu monarhisti, doma republikanci.

Na deželi so hujskači proti meščanom, v Ljubljani pa komunisti, ki uesramno hujskajo proti kmetom. Obenem so pa postali klerikalci z združnim denarjem velebankirji in kapitalisti.

Po vsej Sloveniji oznanjajo avtonomijo, v kateri obetajo ljudem nebesa že na zemlji, ko so pa imeli v rokah narodno vlado, ki je bila obenem tudi parlament in vladar takrat s Srbi še ne združene „slovenske republike“, pa so sami odpravili celo deželno avtonomijo ter uvedli v Beogradu najhujši centralizem.

Ali more biti pošten človek za klerikalce, ki hočejo le to, da bi spravili naše šole in vse blagajne pod farovž, s svojimi goljufivimi obljubami pa delajo samo na to, da ostane ljudstvo od njih duševno odvisno, za gospodarski napredek pa nespособno.

Zato je sveta rešnica, da bo glasoval za šibo božjo, kdor bo vrgel kroglico za klerikalce.

Napram temu je JDS:

1. **Narodna demokratska stranka**, ki hoče z izobrazbo ljudstvu dati sposobnost, da se samo vlada in upravlja v skupščini in po samoupravnih zastopstvih.
2. **JDS. je jugoslovanska stranka**, ki hoče enakopravnost vseh plemen in posameznikov. Enake pravice in dolžnosti za vse! Proč s plemenskim bojem, ki veseli Laha, Nemca, Madžara in druge zunanje sovražnike Jugoslavije.
3. **JDS. je socialna stranka**, ki hoče delavstvu in vsem trpečim slojem priboriti enakoveljavnost, pošteno plačilo za pošteno delo vseh nameščencev in delavcev.
4. **JDS. hoče z brezobzirnim bojem z velekapitalom potlačiti draginjo**, ki je izvor vseh nesreč v naši državi.
5. **JDS. hoče slogo kmeta in obrtnika, delavca in nameščenca**, ne pa boj med njimi, boj med reveži, da se veselijo drugi. Ona hoče dvigniti zaslužek teh stanov, da jim bo napredek lažji. Ona hoče red in mir, poštenje v državi po demokratskem geslu:

Svoboda, enakost, bratstvo!

S tem vzvišenim geslom Vas vabimo, da v nedeljo 18. marca vsi oddaste svojo kroglico

V skrinjico Jugoslovanske demokratske stranke,

za kandidatsko listo

dr. Žerjava

in

dr. Kukovca.

ki skupno s tovariši kandidati obrtniki, kmeti, delavci in nameščenci bijeta

boj za zmago pravice in resnice v Sloveniji!

V Ljubljani in Mariboru, 10. marca 1923.

GLAVNI VOLILNI ODBOR JDS.

Vsak „Domovinaš“ vsaj še tri glasove za JDS.

V nedeljo pride dan odločitve, ko je treba, da državljani stori svojo najsvetejšo državljansko dolžnost ter z volilno kroglico odloči, v kakšnih rokah naj bo država prihodnja štiri leta. Vsak glas je dragocen. Kakor ena sama slamnata bilka ne pomeni mnogo, z bilko pri bilki pa je mogoče pokriti še tako velike strehe, ravno tako zavisi volilni uspeh od prav vsakega glasu.

Do prihodnje nedelje je še nekaj časa, ki ga je treba dobro izkoristiti. Vsak naročnik in bralec «Domovine» je dolžan sebi in dobri stvari, da pridobi v tem času vsaj še tri volilce, ki ne čitajo «Domovine», da bodo volili demokratsko stranko. V ta namen obiščite sorodnike, prijatelje, sosede in druge znance. Nagovarjajte svoje sovaščane in če so ti vsi našega mnenja, volilce iz sosednih vasi ali volilce iz sosednih občin, da se odločijo za demokrate. Storite to še pred nedeljo in ne odnehajte prigovarjati, dokler ne obljubijo, da bodo vrgli kroglico v skrinjico demokratske stranke, ki je na Kranjskem peta (5), na Štajerskem pa prva (1).

Pri svojem agitacijskem delu povejte volilcem:

1.) Da je v Sloveniji samo demokratska stranka velika stranka, ki lahko kaj stori za naše ljudi. Čim več glasov bo dobila pri nas, tem večji vpliv slovenskih demokratov bo v parlamentu in v vladi.

2.) Vse druge stranke v Sloveniji so male stranke, katerih poslanci ničesar doseči ne morejo za ljudi. Njih poslanci bodo le kričali in ljudi hujskali, da na ta način volilcem prikrijejo svojo brezpomembnost ter to, da hodijo v Beograd le po dnevnice.

3.) «Samostojnim» povejte še posebej, da so njihovi zeleni generali in Ljubljani razbili napredno fronto iz baharije. Škof Jeglič je volil komuniste, minister Pucelj pa ni hotel biti na skupni napredni listi z bivšim naprednim svojim tovarišem dr. Žerjavom, češ, potem bi res izgledalo, da smo «liberalci». Pač pa je vzel na svojo listo Madžara Gezo Hartnerja, veletovarnarja iz Murske Sobote, ki je bil vse življenje sovražnik slovenskega kmeta. Zato je dolžnost vsakega naprednjaka, da odtegne glas «Samostojni», zlasti tudi zaradi tega, ker je ona največ kriva draginje vsakdanjega kruha, oblačila in obutve.

4.) Vse stare «liberalce» opozorite, da bodo imeli najlažjo vest, ako gredo volit demokrate. To velja zlasti za one, ki bi hoteli zavreči svojo kroglico s tem, da bi volili NSS ali SKS, ker ti glasovi so izgubljeni za napredno stvar.

5.) Delavcem povejte, da so njihovi glasovi, če jih hočejo dati komunistom, proč vrženi kakor zadnjič. Delavcem so s svojo vrtoglavo in nesrečno politiko ravno komunisti največ škodovali.

6.) Republikancem, ki povsod še svoje skrinjice nimajo, recite, da za svojo stvar najbolje store, ako volijo demokrate, ki so vsaj poštene in odkriti prijatelji ljudstva, drugi so pa sami sleparji in varalice naroda.

7.) Ni treba dodati, da naj se glavna moč demokratske agitacije obrne zoper klerikalce. Invalidi brez zdravja, brez nog in rok, žene brez moža, otroci brez očeta in matere so strašne posledice svetovne vojne, za katero je ravno tako sokriv dr. Susteršič kakor škof in cela SLS. Klerikalizem je kuga, ki zlorablja križ, srce Jezusovo in Najsvetejše za umazano svojo pčitiko. Klerikalizem hoče, da bi bila državna blagajna škofom, klerikalnim duhovnom in agitatorjem tako na razpolago za izčrpanje kakor so cerkvene zbirke iz ofrov, za reveže in pogorelce. Če je še kaj pravice, mora Bog blagosloviti volilca, ki pokaže klerikalnim lopovom v volilni skrinjici — figo.

Čitatelji «Domovine», zganite se ta teden in vsak od vas bodi agitator za demokratsko misel, če hočete, da se vam bo že na tem svetu boljše godilo! Ne čakajte na nikogar in sami stopite na delo! Vsak čitatelj naj pridobi vsaj še tri volilce za naše geslo:

SVOBODA, ENAKOST, BRATSTVO!

Na dan volitve, v nedeljo, pa se že zgodaj zjutraj vzdignite. Peljite s seboj mlačneže in omahljivce, da hitro volijo. Potem, ko ste oddali kroglico, pa ostanite v bližini volišča in skušajte še tamkaj pridobiti novih glasov za našo skupno dobro stvar. Bodrite cagovce, pridobivajte nepoučene!

Ako bo vsak «Domovinaš» storil svojo dolžnost, bo v nedeljo zmaga demokratske misli sijajna.

Na delo torej! Vsi v boj za SVOBODO, ENAKOST, BRATSTVO!

Stanislav Klima:

Janošik

(K 210. obletnici njegove smrti.)

(Konec.)

Potem se je Janošik s svojimi fanti oblekel v opravo sodnijskih gospodov ter so hoteli za kočijo. Janošik je bil podžupan, Garaj sodnik, Hrajnoha sodnik-namestnik, Ilčik in Garko pa sta šla kot slugi z njimi.

Sodnijske gospode na gori sta stražila Djurica in Muha.

Medtem se je zmrabilo, tako da so Janošik in njegovi fantje nepoznani dospeli do grofovske kočije in kmalu nato tudi na grad k gospodu grofu.

Gospa grofica jih je sprejela kakor prave sodnijske gospode. Hitro je pripravila okusno večerjo in je prosila goste, naj ji oprostite, da polaga na mizo le preprosto namizno orodje,

ker se je pač zelo bala razbojnikov ter je zato vse zlato in srebro poskrila.

Nato je odšla v kuhinjo in Janošik je poslal medtem po rihtarja in zapriseženca. Ta dva sta se čudila, kako je Janošik prišel na grad. Janošik pa jima je strogo zabičil, kako se morata vesti in da on sedaj ni Janošik nego podžupan. Grajski slugi so veselo popivali v krčmi.

Končno je prišel gospod grof pozdravit sodnijske gospode. Toda ti so mu pripravili neradostno presenečenje. Potegnili so iz torbe listino in ga silili, naj bi jo tudi on podpisal in se s tem odrekel gozda.

Toda grof je takoj uganil, koliko je bilo, da to niso resnični sodnijski gospodje nego preoblečeni Janošikovi dečki. Zato ni hotel podpisati listine.

Janošik mu je takoj prisodil dvajset palic. Naj bi vsaj vedel, kako tekne pretepanje s

palico, s katerim je tako rad gostil svoje kmete.

Gospod grof je klical na pomoč slugi Ilčika in Garka, rihtarja in zapriseženca.

Toda ti niso hoteli imeti ničesar proti odredbam «gosposke». Tako ni preostajalo nič drugega, kakor kazni prestati in potem — podpisati.

Šele nato se je Janošik s svojimi dečki lotil večerje, ki mu je teknila, kakor se spodobi. Toda navadno namizno orodje je moral grofa grofica zamenjati z zlatim in srebrnim.

Take šale je uganjal Janošik. Toda le dve leti je hodil s svojimi dečki po Slovaškem. Končno so mu napovedale vojno tri županije: liptovska, zvolenska in gemerska, tiste, ki so skupaj mejile na Kraljevo planino. Tam se jih je Janošik lahko ubranil, zakaj v njegovo kraljestvo ni mogel nihče.

Toda naposled so ga dobili vendarle v pest.

Mož dela in trpljenja

Se tako lepe besede in tudi pod prisego dane obljube ne pomenijo prav nič, ako ni volje in sposobnosti, da bi izpremenil besede v dejanja.

Ljudje so daries zato tako zbegani in obupani, ker so izgubili vero v besede in ker ne vidijo dejanj, ki bi jim dajala novega poguma in zaupanja.

«Vsek s ojo malho hvali, stori pa nobeden nič.» ta obupen klic čuješ neprestano in povsod.

V medsebojnem nezaupanju
vee išče moža,

ki bi mogel, hotel in znal pomagati; kajti bolj in bolj spoznavajo ljudje, da le delo, združeno s pametjo, požrtvovalnostjo in plemenitostjo, lahko izboljša težke poveljne razmere.

Ljudstvo išče voditelja, ki bi po svojem delu zaslužil, da bi mu lahko poklonilo svojo vero, upanje in ljubezen.

Sredi obupnih razmer pa vendarle, čim dalje bolj prodira spoznanje, da je voditelj slovenskih demokratov

Gregor Žerjav mož,

v katerega se opravičeno s čim dalje večjim zaupanjem upirajo oči našega naroda. Kako pa tudi ne!

Vse njegovo življenje je ena sama zgodba nesebičnih, požrtvovalnih težkih, pa tudi uspešnih bojov za svobodo, enakost in bratstvo.

Pred več nego 20 leti se je dr. Žerjav posvetil delu za narod. Kot visokošolec je temeljito izorenjen študentovsko življenje Slovencev. Odvrnil je mlade ljudi od kart, žensk in pijač ter jih pridobil za izobraževalno delo pri samih sebi in med narodom. To je bil prvi veliki uspeh

njegovega smotrenega pametnega dela. Istočasno so pa Gregor Žerjav in drugi njegovi tovariši že hodili med ljudi po mestih, trgih in vaseh ter s prosveto, s predavanji in knjižnicami širili samozavest in zavednost!

Takrat je napredna mladina pod vodstvom svojega tovariša Gregorja stopila na plan v boju za naše narodne pravice in svobode. Še vsem nam je v spominu, kako grdo so leta 1908. napadli ptujski Nemci in nemščurji dr. Žerjava, pa se pri tem niso zavedali, da je baš mladi Žerjav eden prvih vojskovodij bodoče Jugoslavije.

To se je godilo v osamelih gozdni krčmi v Polgori, na meji županije zvoenske in gemerske. Vojski so zvedeli od stare babe, da se tam Janoškovi dečki sestanejo še poslednjč pred zimo.

Vsi so že bili zbrani, le Janošik še ni prišel. Cigani so jim svirali, ko so vojaki stopili v krčmo. Razbojnika, ki je stal zunaj na s.razi, so zvezali.

Razbojniku so se branili zaman. Le dva sta utekla skozi okno. Vse druge so polovili. Enega so pri tem ubili.

Nato je morala dekla urno umiti kri s tal, vojaki so se skrili in cigani so morali svirati, kakor bi se ne bilo zgodilo nič. Tako so hoteli dobiti samega Janošika.

Trenutek nato je res prišel in se zelo čudil, da cigani igrajo v prazni krčmi in da tovarišev ni tu. Sedel je za mizo in si naročil vina in takoj so bili tu vojaki.

Janošik je skočil v vogal izbe in se odtod hrabro branil trideseterih vojakov. Vsakega,

Ljubljanski septemberski dogodki,

ki so bili odgovor na ptujske, so nato v glavnem po zaslugi Gregorja Žerjava in njegovih prijateljev, temeljito izpremenili slovensko politiko ter ji zopet dali zanosa in ognja.

Po končanih študijah je Žerjav takoj stopil v politično življenje. Zavihal je rokave za delo.

Z organizacijo podrobnega dela

na vseh poljih naprednega javnega življenja, je vzbudil naprednjake iz mrtvila. Ni se bal

DR. GREGOR ŽERJAV.

ne dela ne zamer. Trenutni neuspehi niso mogli zlomiti njegove energije. Dobička za svojo osebo ni iskal nikdar.

Zavratna bolezen ga je leta 1910. vrgla na posteljo. Iskal je zdravja v Egiptu, a na domovino tudi tamkaj ni pozabil. Neprestano je pošiljal članke v naše liste, poučeval ter bodril Slovence.

ki se mu je približal, je zaznamoval s svojo sekirico. A hoteli so ga dobiti živega.

Takrat je baba, ležeča na peči, vrgla vojakom vrečico z grahom in jim svetovala: «Nasujte mu graha pod noge!»

Vojski so to storili, Janošiku je na grahu izpodrsnilo, sekirica mu je padla iz roke in nato so ga že lahko zvezali. Da bi jim ne utekel, so mu dali na noge štiri cente težke verige. Sekirico so zaklenili v klet za devetero dveri. Skozi osem se je sama presekala, skozi deveto pa se že ni mogla in tako je ostal Janošik brez pomoči.

Odvedli so ga na sodnijo v Miklavžu. Tam so hoteli sodniki, naj bi jim povedal, kje ima skrite svoje zaklade in kdo so mu bili pomagači. Janošik pa, dasi so ga mučili, ni izdal ničesar. Samo to je rekel, da postavi cesarju štiri polke vojske, ako mu dajo svobodo.

Vzlic temu so ga sodniki obsodili.

Ze naslednje leto vidimo dr. Žerjava med prvimi voditelji volilne agitacije v Gorici, kjer se je bil

proti Lahom krut boj

pri občinskih volitvah. Delu v Gorici je sedito delo v Trstu, smotreno in energično. Prekinila ga je svetovna vojna.

Dne 1. avgusta 1914. je avstrijska vojaška oblast iztrgala iz naročja rodbine ter ga odgnala kot veleizdajalca

v ječo pri Jezuitih v Trstu. Dr. Žerjav je bil namreč središče jugoslovanskega protiaustrijskega gibanja v Trstu. Okrajno glavarstvo, policija, namestništvo in vojaška oblast, vsi so ga imeli zapisanega kot najbolj opasnega, najbolj sposobnega in najbolj delavnega in požrtvovalnega moža, ki noče Avstrije in ki ve, da se bližajo habsburškim cesarjem, vojvodom, generalom in vojnim hujskačem zadnje ure. Z dr. Žerjavom so istočasno privlekli v hudodelske ječe tudi kmete, delavce, trgovce, obrtnike, študente, učitelje in druge narodne mučenike.

Iz tržaških ječ

so vlekli Žerjava in njegove nove tovariše na rihemberški, odtod pa na ljubljanski grad, kjer so ostali po več mesecev.

Začelkom oktobra 1914. je bil Žerjav v zaporih v Gorici, kjer so vodili proti njemu preiskavo zaradi veleizdaje. Edinole njegov spreten zagovor ga je rešil sigurne obsodbe in pogreba na vojaškem strelišču. Novembra meseca 1914. so ga izpustili iz zapora.

Dr. Žerjav pred vojnim sodiščem.

Komaj je prišel v Trst, je začel iskati zvezo z inozemstvom, da tako v Švici, v Parizu, Londonu in v Ameriki ter je tvegajoč svoje življenje bil v stalnih stikih z našimi zastopniki, ki so delovali na to, da pride tudi za naš narod po končani svetovni vojni odrešitve v lastni državi.

Po izbruhu italijanske vojne so dr. Žerjava zopet aretirali.

Postavljen je bil pred vojno sodišče v Senžani. Nato so ga odpeljali v zapore šentpeterske vojašnice v Ljubljani, kjer je bil njegov sošed znani slovenski mučenik in kmet Brence, ki je bil kmalu nato ustreljen na Suhem bajerju.

Takrat je dr. Žerjav prestal najhujše čase svojega življenja. Meseca novembra 1915. je težko obolel v ječi.

Na ostrašenje vsem razbojnikom je imel biti na levem boku za rebro obešen na kljuko. To se je tudi zgodilo 16. marca 1713. Tretjega dne, edkar je Janošik visel, pa je prišlo od cesarja pomiloščenje za Janošika.

Ko so to Janošiku povedali, je zakričal: «Ker ste me že spekli, me pa še pojejte!» — in je umrl.

Liptovska županija je morala potem dolga leta plačevati po štiri merne dukatov v cesarsko zakladnico za to, ker je dala usmrtiti takega junaka.

(Iz slovaščine poslovenil Fr. G—r.)

Iz fantovskega življenja

(Dogodbiice.)

III.

Kdo iz našega okoliša še ni bil na znani Limberski gori! Gotovo je ta gora znana tudi Vam, Ljubljančani. Tja radi pridete v kras-

Skozi 8 dni so ga pustili ležati v mrzli vlažni celici, skoraj na golih kamnitih tleh s hudo mrzlico. Vojaški zdravnik ni hotel priznati, da je bolan. Šele, ko so mislili, da se mu bliža zadnja ura, so ga prenesli v vojaško bolnico, ki je služila kot bolnica za arestante. Rešil ga je samo dr. Oražen, ki je bil tam vojaški zdravnik. Ob novem letu 1916. so ga nato izmučenega izpustili iz zaporov ter njega in njegovo rodbino konfirirali v Gmundenu na Nižjem Avstrijskem, nato pa v Gradcu.

Dr. Žerjav v Jugoslovanskem klubu na Dunaju.

Ko se je leta 1917. sestal avstrijski parlament, je dr. Žerjavu uspelo priti na Dunaj. Tu je postal duša poslanskega «Jugoslovanskega kluba» in izvrševal s pomočjo svojih prijateljev tajniške posle kluba. Pod to firmo je zbiral ogromni material o nemških in madžarskih grozodejstvih med nami in v Srbiji. Vodil je vso veliko interpelacijsko ofenzivo proti vladi, v vsem demokratskem jugoslovanskem časopisju je spretno pripravljaval novo mišljenje med našim narodom, povsod širil pravo razumevanje majniške deklaracije

združitev vseh Jugoslovancev proti Avstriji, ne pa pod njenim žezlom in v njenem okvirju, navezal stike med Hrvati, posegal preko parlamenta v svetovno politiko — brestlitoski memorandum Jugoslovanskega kluba je njegovo delo! —, pripravljaval in vodil ustanovitvena dela za «Narodni svet» in «Narodno vijeće», obenem pa je načeloval veliki, toda tajni organizaciji, ki je delala na to, da izsili konec vojne in razpad stare Avstrije s tem, da pomaga zaveznikom, zlasti Francozom, z važnimi podatki o avstrijski armadi.

Kdor ni videl tega dela, njegove mnogostranosti in težavnosti, ta si ga ne more predstavljati. Reči smemo, da bi pri drugih narodih, n. pr. Čehih, ali Nemcih, ali Francozih, takemu možu vse stranke vsak čas izkazovale največje spoštovanje. Ne smemo pozabiti, da je delo dr. Žerjava na Dunaju bilo takšno, da bi ga bili Avstrijci brez obotavljanja obesili, če bi izvedeli le za en odstotek vsega tega.

nem poletnem času, kajti raz te gore je res diven razgled daleč naokrog. Vidi se širna Gorenjska, znane Kamniške planine in še dolenske zemlje nekaj.

Naše ljudstvo pa roma tja gori na romarske shode: na binško ponedeljek, nedeljo pred Kresom in o sv. Tilnu. Na Limbarski gori je namreč znana božja pot sv. Valentina. Seveda ob takih shodih ne pridejo vsi iz pobožnega namena — zlasti ne bolj mladi svet. Da je temu res tako, mi lahko potrdijo vsi krašenski gostilničarji in kramarji.

Tudi naš Janez se je v takih mladih letih podal nekoč na Limbarsko goro. Bilo je na binško ponedeljek. Preden je nastopil božjo pot, je imel še prave namene, ali hudi duh, ki je zapeljal naše prve starše Adama in Evo v podobi kače, je premagal tudi Janeza. To pa je bilo tako:

Ko je hodil Janez med kramarji in po strani opazoval brhka dekleta, mu je oko obviselo na Klandrovi Urški. To vam je bilo dekletko, ki mu takrat ni bilo para pod zvonom sv. Martina. Naš Janez pa tudi ni bil tak, da bi bil le za strašilo y koruzi. O, to pa že ne!

Ob polomu stare Avstrije

najdemo dr. Žerjava v Ženevi, kamor ga pošlje Narodno vijeće skupno z dr. Korošcem in dr. Čingrijem dne 22. oktobra 1918. Ko se je vrnil iz Pariza, je postal podpredsednik deželne vlade v Ljubljani. Po odstopu dr. Brejca — meseca novembra 1919. — je on prevzel predsedstvo deželne vlade ter odstopil to mesto klerikalcem meseca februarja 1920. Ko je padla Protić-Koroščeva vlada je dr. Žerjav avgusta 1920. zoper prišel v deželno vlado in to pot kot poverjenik za pravosodje. Pri volitvah za ustavotvorno skupščino je bil izbran na Kranjskem ter odšel takoj — meseca novembra 1920. —

v Beograd,

kjer je neumorno v klubu, v parlamentarnih odsekih ter v skupščini deloval. Celo leto 1921. je posvetil parlamentarnemu delu. Ustava, proračun in ostalo ogromno zakonodajstvo prejšnje zbornice so nastali z njegovim marljivim, dostikrat odločnim sodelovanjem. Pri rekonstrukciji vlade je bil dne 24. decembra 1921. pozvan v ministristvo kot minister za socialno politiko.

Velike načrte

je imel in z njemu lastno energijo se jih je lotil. Rešitev invalidskega vprašanja, delavska zakonodaja in prehrana so bila v njegovem programu. Zal ga je že po 10 dneh prikovala huda bolezen na posteljo in obležal je do avgusta prošlega leta. Ko so prevzeli radikalci vlado, je podal dr. Žerjav ostavko dne 17. decembra 1922.

Ali ima še kdo drugi političnih Slovencev tako trnjevo življenje? Ali je še kdo drugi med nami, ki je kot politik tolikokrat riskiral svoje zdravje in življenje za narod? Ali poznate poslanca, ki bi toliko dela posvečal javnemu blagu, pri tem pa skoraj do cela pozabljal nase in na svojo rodbino?

Če kdo, zasluži dr. Gregor Žerjav, da mu 18. t. m. slovensko ljudstvo izkaže svoje priznanje in zaupanje s tem, da izpuste volilci kroglico v njegovo skrinjico, ki je na Kranjskem peta (5.)

Bil je postaven fant, ravno isto spomlad potrjen k «soldatom».

«No, Urška, boš kaj kupila meni?»

«A si ti, Janez, tukaj? Kaj pa bi rad?»

«Kar hočeš, mi pa kupi; od tebe vzamem vse za najlepše!»

Seveda ji je tudi Janez povrnil njeno radodarnost in ji kupil tisto veliko srce s prav prisrčnim napisom. Kaj je bilo na listku prav za prav zapisano, pa se Janez že drugi dan ni več spomnil, toda ne smete misliti, da zaradi tega, ker je na Urško takoj pozabil, temveč ravno narobe: Zaljublil se je tako, da je pozabil na božjo pot, srce in vse drugo.

Božja pot, ki sta jo skupaj naredila Janez in Urška z Limbarske gore nazaj, jo povzročila, da sta si obljubila večno ljubezen in zvestobo.

Janez pa je tudi res ostal zvest fant. Pot do nje je bila tri ure dolga, tam pa njemu vsi fantje sovražni. A on ni imel «zajčjega srca». Bilo je poleti, ko je prišel med te fante v polnočni uri. Preko ramen je nosil cepec kot za mlačev pripravljen. Ko so ga ti vprašali, kam da gre, jim je brez strahu odgovoril:

Dr. Gregor Žerjav:

Zakaj kandidiram?

Uredništvo «Domovine» me pozivlja, naj v današnji številki povem v par besedah, zakaj sem priglasil svojo kandidaturo za Narodno skupščino.

Priznati moram, da mi je za en del odgovor na to vprašanje skoro pretežak, kajti če pogledam, da bi že zdavno bil lahko odprl odvetniško pisarno in bi lahko v miru živel, ne pa izpostavljal v neprestanem boju v nevarnost zdravje in pridobitne sile, sem res v stiski, kako odgovoriti na zgorajšnje vprašanje.

Ne morem pač reči drugega kakor da me neka skrita žilica sili, da se v javnosti bojujem za svoje nazore in vzore.

In jaz pravim, da ta žilica ni nobena sramota. Vi vsi, dragi somišljeniki, demokratje, jo imate več ali manj, ko se izpostavljate v boju za velike ideje svobode in napredka, v boju zoper klerikalizem. Prišli smo v čase, in to v Jugoslaviji, ko z vseh strani pritiskajo na demokrate in jih skušajo uničiti.

Vi pa, dragi somišljeniki, ki zunaj agitirate in branite državno demokrasko idejo, izpodbijate ljute napade klerikalcev in komunistov, vi bi ravno tako prišli v stisko, če bi se vprašali, kakšni nagibi vas pri tem vodijo. Sebični gotovo ne, kajti mi orjemo ledino in težak boj je z nevednostjo, nezaupanjem in zakrknjenostjo src. Potrpljenje moramo imeti sami s seboj, z našo mlado državo in s svojimi bližnjiki, ki so se dali zapeljati po demagogih.

Zakaj torej kandidiram in zakaj se Vi borite za mojo zmago? Vodi Vas pri tem naša demokraska svobodomiselnost in nacionalna ideja. Vodi Vas ideja socialne pravice, ki je zapisana na praporu demokraskte stranke. Vodi Vas globoko prepričanje, da le potom naših idej more ozdraveti naša država, ki trpi od onih običajnih otroških bolezni, ki so jih drugi narodi že zdavno prestali. In kakor oče in mati trpita in potrpi ob bolniški postelji ljubljene deteta, tako bomo mi vsi, ki nam je srečna in zdrava bodočnost naše države in našega naroda na srcu, trpeli in potrpe in se bojevali brez

«Prišel sem v vašo vas mlatit. Boste videli, da znam dobro ,odrivati'. Če želite, poskusimo!»

Pa fantje se niso hoteli skušati s tem zaljubljenim mlaticem — in Janez je brezskrbno hodil k Urški v vas...

Med fantovsko veselje spada tudi čas, ko hodijo v jeseni po prosenih kopicah in manje proso. To delo opravljajo navadno ponoči. Na kopico pridejo skupaj fantje in dekleta. Dekleta so le domača, fantje pa po navadi iz več bližnjih vasi. Da je veselje popolno, imajo na kopici kakega šaljivca ali celo godca.

Tako se je tudi Janez enkrat udeležil zabave na kopici v sosednji fari. Pa fantje iz iste vasi so kmalu začeli po strani gledati Janeza, ki je kot zgovoren šaljivec zabaval živahno Marjetko. To zlasti ni bilo všeč Brezarjevemu Šimnu. Kmalu je uvidel Janez, da se cela zadeva ne bo dobro nehala.

Ko so dovršili delo, jih je gospodar povabil v hišo ter pogostil. Nekaj časa so bili vsi fantje skupaj in se zabavali. Kar naenkrat pa so vsi odšli, le Janez in Polde ter domači so ostali v hiši.

ozira na levo in desno, brez ozira na lastne koristi naprej, dokler naš narod ne zasede častnega mesta med zreli narodi sveta.

Južni železničarji

Pred podržavljenjem stojite! Kaj pomeni za osobje podržavljenje danes, ko ima radikalna stranka vso oblast v rokah, je jasno. Tudi dokler ta stranka ni imela vse oblasti v državi, je bilo slabo za železničarje, ker je smatrala železniški resort iz partijskih vzrokov kot resort, v katerega se ne sme nihče vtikati. Radikalno saobračajno ministrstvo ni imelo nikdar srca za železničarje, ker ni imelo socialnega čuta za živi železniški material. To čuti prav vse osobje državnih železnic. Volitve za skupščino so pred durmi. V tem trenutku si režete svojo usodo! Ako si pridobite močnega in vplivnega zagovornika v skupščini ali vladi, potem je vaša stvar v dobrih rokah in brez obupa lahko gledate po 18. marcu v bodočnost.

Najmogočnejši zagovornik po volitvah vam more biti le velika demokratska stranka. Da umeva ona položaj južnih železničarjev, jasno kaže resolucija, ki jo je sklenil zbor zaupnikov te stranke dne 18. februarja 1923. v Ljubljani brez vsake intervencije katerekoli strokovne organizacije in ki se glasi:

«Osobja južne železnice se je v zadnjih dneh polotila nervoznost in strah pred podržavljenjem, ker so mu znane praktike radikalne stranke in njeno postopanje z državnimi nameščenci. Demokratska stranka, ki je kazala ves čas svojega sodelovanja v vladi prvo socialno čustvovanje za vse državne nameščence in tudi ostale gospodarsko slabše sloje naroda in ki je s svojim delom za činovniško pragmatiko tudi dokazala svoj čut za pravo varnost tega najvažnejšega faktorja državne uprave, bo po svojih izvoljenih poslancih vse storila, da se osobje južne železnice — nameščenci in delavci — s podržavljenjem ne oškoduje na pravicah in prejemkih, ki so si jih priborili in jih uživajo sedaj pri južni železnici.

Zlasti bodo pazili izvoljeni poslanci Demokratske stranke, da se novo službeno razmerje južnih železničarjev nasproti novemu delodajalcu — državi ne uredi samovoljno

s strani ministrstva saobračaja, temveč v sporazumu s prizadetim osobjem.»

Kandidati demokratske stranke so vezani na to resolucijo in nikdo ne bo zaradi podržavljenja oškodovan, ako le oni zmagajo pri volitvah. Njihova zmaga vaša zmaga!

Demokratski železničarji.

Dopisi

Kranjsko

GORNJA ŠISKA. Demokratski shod, ki se je vršil dne 4. t. m. v gostilniški dvorani pri „Svedraču“ v Kosezah, je zelo lepo uspel. Udeležilo se ga je nad sto naših trdnih pristašev, povrh pa še par samostojnežev in Smodinov klerikalec. Predsedoval je naš ugledni župan g. Zakotnik, govorili pa so kandidat g. Turk, g. Ribnikar in g. Tomaž, ki so za svoja živahna izvajanja želi navdušeno pritrjevanje. Smodinov junak je hotel z neokusnimi medklci delati zga-go; ko pa mu je predsednik podal besedo, se je začel tresti kakor šiba na vodi in ni mogel ničesar zmašiti skupaj, kar je med zborovalci vzbujalo obilo smeha. Smodinov junak naj še torej le nadalje kleplje žgance, preden se hoče zopet poizkusiti na demokratskem shodu. Po zaključku zborovanja so bili vsi zborovalci trdno odločeni, da na dan 18. marca oddajo svojo kroglico v demokratsko skrinjico! — Šiškar.

SKOFJA LOKA. V nedeljo zvečer je bil zaupni sestanek pristašev JDS v Škofji Loki v dvorani Sokolskega doma. Sestanka se je udeležilo okoli 130 zaupnikov, ki so z velikim zanimanjem in večkratnim odobravanjem sledili izvajanjem sreskega kandidata g. Ambrožiča in ravnatelja Juga iz Ljubljane. Navdušenje za demokratsko stranko je bilo veliko.

LESCE. Samostojni kandidat za okraj Kranj-Radovljica je g. Ivan Ažman, posestnik v Hrašah. Potrebno je torej, da ga natančneje premotrimo. Po izjavah samostojnih volilcev obstojajo njegove vrline v sledečem: G. Ažman je predsednik SKS za radovljiški okraj. To ga je že tako napihnilo, da se čuti absolutnega gospodarja. Ako se celo kak zaupnik drzne staviti kako opazko, ki ni po njegovi volji, ga enostavno kot „nezanesljivega“ izključi, kar praviloma spada le v odborov delokrog. Zasluga g. Až-

mana je, da v našem občinskem odboru sedi sedem odbornikov pod komando svojedobnih komunistov. G. Ažman je pri volitvah v imenu večinske stranke ponudil klerikalcem kompromis ter s tem dal maloštevilnim komunistom priliko in čas, da so si vsled Ažmanovih spletkarij pogumno ojačili svojo vrsto. Vsled Ažmanove brezbriznosti so tudi komunisti bili izvoljeni v komisijo dohodninskega davka. Tudi v tožbi proti Iskri se g. Ažman z navajanjem čisto zasebnih zadev nikakor ni odlikoval, temveč si je s svojim čudnim nastopom odtujil mnogo somišljenikov, posebno Iskrovih sorodnikov. Ako velja kandidat Ažman za tako uvaževanja vredno osebnost, zakaj pa ni postal občinski predstojnik, marveč je bil za župana soglasno izvoljen ugledni g. Vidic. Samostojni zaupniki so si s svojo proklamacijo postavili slab spomenik, pred katerim se ne bodo slepo odkrivali trezni volilci.

JESENICE. Dne 11 t. m. popoldne je priredila demokratska stranka pri nas svoj volilni shod, ki je lepo uspel. Ta nepričakovano lepi uspeh demokratske stranke nam jasno priča, da tudi na tako zvanih proletarskih Jesenicah demokratska misel ni izumrla. Ravno na tem shodu se je tako jasno pokazalo, da se nahaja dokaj resnih mož ne samo med uradniki, posestniki, kmeti, obrtniki, marveč tudi med delavstvom. Ti možje uvidevajo, da nas iz sedanjega težkega povojnega položaja more rešiti samo delo. Zastonj so vse tiste razredne hujskarije, zastonj vse komunistične fantazije. Ugleden nemški državnik pravi: „Le delo nas bo rešilo!“ Rešiti nas pa seveda ne more delo kakega posameznika, delati moramo vsi, delati mora kmet, delavec, uradnik, obrtnik in drugi, predvsem pa poslanci v narodni skupščini in v vladi, da se država prav uredi, da dobimo dobre zakone. Vprašamo se, kdo razen demokratskih poslancev je pa v narodni skupščini res največ napravil. Kaj so delali socialni demokrati, narodni socialisti, naši širokoustni klerikalci? Vsi skupaj so samo kričali, kritizirali in zabavljali, a kričati znajo tudi vrabci na strehi. Edino demokratski poslanci, njim na čelu naš dr. Zerjav, so se zavedali, da nas le delo more rešiti. Mnogi delavci se tega že zavedamo, zato bomo 18. marca oddali kroglice za tiste kandidate, o katerih smo prepričani, da tudi v bodoči skupščini ne bodo rok držali križem.

Nekaj časa nato so pričeli fantje zunaj klicati Janeza na korajžo.

Premeteni Janez pa jih je dobro izplačal! Pod pečjo je dobil pepela in s tem stopil med fante. Na katerega je nalezl, mu je z njim potrosil oči; seveda je delal hitro.

Tako sta s Poldetom čisto «gladko» šla mimo njih. Janez je še govoril:

«No, no, fantje, kaj si pa manete oči? Saj menda vendar niste zaspani?»

Pa kaj so hoteli razjarjeni fantje! Oči so si trebili in kleli . . .

Janez in Polde pa sta si po poti zapela na korajžo tisto:

Smo fantje vas'val',
se nismo nič bal'!

Dostavek.

Dragi čitatelji in čitateljice! Ko bo zopet Janez dobre volje, Vam še kaj napišem od njega. Upam, da Vas bo zanimalo tudi tisto, kako se mu je godilo v ujetništvu v daljnji Sibiriji. Ker sva zadnjič govorila, mi je naročil, naj v njegovem imenu pozdravim vse čitatelje in čitateljice «Domovine»

Anton Stražar.

Pobožni ljudje

(Resnične zgodbe v premislek pametnim ljudem.)

Dva človeka sta šla v tempelj moliti; prvi farizej, drugi cestinar. . . Farizej je molil: «Bog! Te zahvalim, da nisem kakor drugi ljudje, razbojnik, krivičnik, prešustnik ali kakor ta cestinar. . .» Cestinar pa je stal pri vratih in so ponižno trkal na prsi: «Bog bodi milostljiv meni grešniku. . .!» Pa povem vam: cestinar je šel opravičen na svoj dom. . .

Evangelij sv. Luke, 18. pogl. od 9. do 14. vrste.

Že dokaj let je tega, kar so naš župnik imeli krasno pridigo po evangeliju sv. Lukeža, ki govori o farizeju in cestinarju. Z izvrstnimi besedami so živo zarezali v snov ter izbičali: samohvalo, hinavščino in opravljajanje. Pridiga je imela velik učinek. Posebno na ženske je napravila strašen vtis; nekatere so nemirno prestopale sem in tja, druge se silile s kašljem, tretje polagoma zardevale. Pa tudi moške je pridiga zadevala v jetra;

hiteli so z vsekovanjem, odkašljevali so si in pogosto nosili pisane robce pred nos. . .

Zadnjo nedeljo popoldne sem zopet enkrat samotaril in premišljeval svoje spomine. Pa se naenkrat domislim tudi te lepe in poučne pridige, ki sem jo čul pred leti na deseto nedeljo po binkoštih. Pridiga mi kar ni šla iz glave — še manj pa prizadeti poslušalci. . . Moje misli so silile dalje, sedel sem torej za mizo in začel pisati nastopne zgodbe.

I.

Siromakov ne maramo!

Podgriče je srednjevelika vas na Gorenjskem. Od treh strani jo obdaja hribovje, le na zapadno plat je svet odprt in vaščanom se nudi prelep pogled čez ljubljansko, mengeško in gorenjsko polje. Daleč v ozadju stoje na straži Kamniške planine, Julijsko pogorje in stari naš očaj Triglav.

Po svoji legi torej vas Podgriče povsem zasluži svoje ime, ker v resnici počiva v zatišju pod gričevjem. Njeni prebivalci so zelo različni po imefju in mišljenju; skoro polovica se jih šteje med gruntarje, nekaj je srednjih, a vendar trdnih posestnikov; ostali pa

LUKOVICA PRI DOMŽALAH. (Pismo brdskega župljana.) Gospod urednik, moram Vas še tik pred volitvami nadlegovati s kratkim dopisom. O jej, o jej, vse že udriha po grbi SLS, pa naj še jaz priložim svojo. Povsod si že ljudje manejo oči, pa tudi naši farani izpregledujejo; počasi sicer, zato pa bolj stanovitno. Spomnite se, dragi volilci našega okoliša, kdo je bil pri nas ob začetku krvave svetovne vojne najhujši avstrijski agent! Bil je iz klerikalne vrste; po tajnem navodilu je spravljal ugledne mladeniče kot „srbofile“ v ječo in na fronto. Sreča za tega Iopova, da je v odkuril od nas, sicer bi mu kdo iz gole hvaležnosti malo porahljal izdajalske kosti. O olici tukajšnjih tercijalk bi tudi vedel povedati marsikaj, pa se o tem obširneje oglašim kaj v bodoče. Zadnjič smo imeli na mrtvaškem odru uglednega moža; ob tej priliki je neka tercijalka na lepem začela zmerjati vse kropilce, da smo ji komaj zavezali jezik. To je lepa olika, kajne? Druga je zadnjič oklofutala svojo sovaščanko, ker ji je ta voščila „dobro jutro“. To se je zgodilo, ko je šla v cerkev, kjer je po maši seveda pristopila tudi k obhajilni mizi. Kratak čas na to pa je že odšla „ričet jest“! Res, nekateri naši klerikalci so pa že tako olikani, da bi jih zato zavidali celo Indijanci. Poznamo poročnega klerikalnega moža, ki je poročeno ženo hotel z denarjem pridobiti za svojo „ljubezen“. Za take nam ni nič žal, če gredo s farovško stranko! Naj se le oprijemljejo rešilne deske „avtonomije“, če mislijo, da bodo potem lahko brez skrbi prelamljali deveto božjo zapoved! Napredni volilci, vi pa premislite, da so avtonomijo klerikalci že sami zafurali. Saj so oni kot prvi gospodarji v Beogradu delali ukrepe po svoji glavi. Takrat so zapravili tudi avtonomijo. Pa njim ni za dobrobit ljudstva, njim je le za denar. Vsa zgodovina govori tako: Glejte, pred 350 leti je visoka duhovska gosposka odobrvala peklenko mučenje našega kmečkega kralja Matije Gubca. Med vojno zopet so blagoslavljali zvonove in poganjali naše može in fante na fronto. Danes pa jim veter piha drugače in njihova barka nevdržno plava proti skali, kjer ji preti pogin. Zato se obupno oprijemljejo rešilne deščice — avtonomije, da vsaj na njej rešijo svojo gospodovalnost, toda prepozno! Narod izpregleduje. Na dan 18. marca bo to tudi javno dokazal s tem, da bo oddal

kroglice mogočni demokratiški stranki. Naša skrinjica je peta!

ZIRI. Javni volilni shod, ki se je vršil v nedeljo 4. t. m., se je povoljno obnesel. Poročevalec g. dr. Dinko Puc je v svojem živahnem govoru stvarno, izčrpno in prepričevalno opisal politični položaj glede države, posebej glede Slovenije in razmerja med strankami in strančicami, kojih glavna smer je svojeglavno cepljenje moči, kar je spločnosti našega naroda do skrajnosti škodljivo in jemlje ugled narodu in državi na zunaj in znotraj. Ožigosal je igro klerikalne stranke z avtonomijo, ki ne pomeni nič drugega, nego stremljenje farovške gospode po nadvladi v Sloveniji. Nekaj navzočih klerikalcev je v začetku delalo neumne medklice, a temeljita izvajanja govornika so tudi te streznilo, da so umolknili. Shod je svoj namen vsestransko dosegel.

POLJANSKA DOLINA. Ko prejmete, volilci, to „Domovino“, boste mogoče že na poti na volišče. Iz „Domovine“ ste se že lahko prepričali o ciljih JDS, ki ima pristaše po celi državi. Veliko jih je imelo priliko slišati tudi poročevalca dr. Puca. Slišali ste tudi programe samostojne in drugih strank, pa se vam ne bo težko odločiti za našo stranko, ki ima 5. skrinjico. Dosti smo okusili že klerikalnega nasilja in ravno JDS, dr. Žerjav, jim je v največje napotje, da jim pšenica ne gre v klasje. Hujskajoči govori, ki sta jih imela zadnje nedeljo klerikalna kandidata, nas trezne ne spravijo iz ravnotežja. Brodar pa še sploh ne. On se je kakor sploh klerikalci valjal za časa vojne v prahu pred habsburškimi trinogi, sedaj pa je očital našemu kralju visoko letno plačo, ki ni v primeri s plačami bivših Habsburžanov. Volilci, če hočete, da se bodo razmere pri nas uredile, oprimate se resne in mogočne Jugoslovanske demokratiške stranke in vrzite kroglice v 5. skrinjico. Klerikalizem je bil, je in bo poguba vsakega naroda in države.

PLANINA PRI RAKEKU. V nedeljo dopoldne se je vršil pod okriljem župnika klerikalni shod, na katerem je nastopil kot glavni govornik prof. Mazovec iz Ljubljane. Med njegovim izvajanjem je prišlo do hudih prerekanj, kajti večina ni bila zadovoljna z njegovo demagogijo. Zelo mnogo zabave nam je napravil bivši suplent g. Puntar, ki ni vedel nič povedati, pa je vzel zato v roke liste ter hotel nekaj

prebrati, česar mu pa poslušalci niso dopustili. Padlo je precej medklicev zlasti na račun gosp. župnika, kateremu se je očitalo, da svojemu očetu ni dal prenočišča, ko ga je prišel opominjat, naj se poboljša. Dalje so se slišali medklici: „Kje je denar za zvonove?“ itd. H koncu koncev je nastal tak šum in ropot, da se je moralo zborovane prenehati. — Popoldne ob treh se je vršil shod demokratiške stranke v gostilni „Pri mesarju“. Zavedni napredni volilci so napolnili ves prostor do zadnjega kotička. Točno ob 3. uri je otvoril zborovanje g. Horvat, za predsednika je bil soglasno izvoljen posestnik g. Ziherl, ki je po kratkem nagovoru dal besedo g. Janku Žagarju iz Ljubljane. Poročilo govornika so vzeli zborovalci z navdušenjem na znanje ter obljubili, da bodo na dan volitev temeljito obračunali z farovško komando. Na zborovanje je prišlo tudi mnogo zavednih mož iz Cerknice z g. Homovcem na čelu. G. Homovec se je burno pozdravljen oglašil k besedi ter izvajal, da se more razvijati država k blagostanju le v demokraciji. H koncu se je soglasno sprejela nastopna resolucija: Zborovalci, zbrani na shodu dne 11. t. m. v gostilni pri Vidrihu odločno protestirajo proti režimu, katerega izvaja sedanja vlada pod ministrskim predsednikom g. Pašičem in pokrajinskim namestnikom g. Hribarjem. Posebno smo ogorčeni radi upokojitve našega najboljšega uradnika dr. Baltiča kot velikega župana.

JARSE-RODICA. Naša občina je po pravicah na glasu kot med najbolj klerikalnimi v kamniškem okraju, vendar so tudi pri nas ljudje, ki mislijo z lastno glavo in se ne dajo begati s klerikalno avtonomijo, s katero bi radi klerikalni mogotci dobili izgubljeno moč nad slovenskim ljudstvom. Nam je že zadosti klerikalne strahovlade med vojno. Mi hočemo avtonomijo, kakršno zastopa zares demokratični program JDS, ker le po njem bomo prišli do reda in pravice. 18. t. m. vsi kroglice v 5. skrinjico. Ničče naših somišljenikov naj ne izostane!

BOROVNICA. V nedeljo sta klerikalna velmoža advokata dr. Brejc in dr. Natlačen priredila pri nas shod. Da se obvarujeta hudega, sta iz Ljubljane pripeljala s seboj gardo, nekaj pa jih je prišlo iz Verda in Vrhnike. Vsega skupaj je bilo okrog 60 mladomlečnikov, ki so mislili,

so siromašnejši, a tem srčneje ljubijo svoje majhne domove. Poslednjih gruntarji seveda nimajo v čisljih, češ, da so «kočarji»...

Tujec, ki ga prvič dovede pot v Podgričje, bi o vaščanih sklenil tako-le sodbo: tukaj prebivajo še pravi, nepokvarjeni krščanski ljudje, ki jih dičijo vse dobre lastnosti in vrline. Glejte, glasno opravljajo v vsaki hiši potrebne molitve, le malokdaj slišiš v boljših hišah kako kletev, «Bogoljuba» čitajo in «Domoljuba» — kratkomočno, bi si mislil tujec, ta vas je domovje pobožnih ljudi...

Toda žal, da je malo drugače. Imam v Podgričju znanca, Pripotnikovega Miho. Večkrat se znajdeva in pomeniva se po domače šegi. Miha je posestnik male kmetije; ostali Podgričani ga gledajo bolj postrani, pa Miha se še manj zmeni zanje kakor oni za njega. Kadar pa se midva sestaneva, mi vedno pove kako mično zgodbo iz svoje vasi, ki mi bolj in bolj dá povod, da se domislim omenjene evangeljske pridige...

Cisto na kraju Podgričja, par streljajev od ostalih hiš — mi je pravil Miha — stoji mala lesena kajžica. Pred dobrim desetletjem je v njej osebnoval Griški Jakob s svojo ženo Ančko. Od zore do mraka se je trudil

mož, da je pošteno preživel sebe in svojo malo družinico. Hodil je v delo k vaščanom: v hosto podirati drevje, postregati zidarjem ali pa pluzit, kosit, mlatit... Trdo in vestno si je prisluzeval kruh ter ni nikoli s kakim moledovanjem nadlegoval svojih delodajalcev. V vsakdanjem trudu so mu neopaženo potekali dnevi.

Pa kakor se ob lepem poletnem dnevu zberejo na vetru črni oblaki, tako se je tudi nad Jakobom nenadno zbrala nevihta usode. Nekega nedeljskega popoldneva so se pri najbolj veljavnem podgriškem možu Hrenu zbrali vsi ostali vaški veljaki, občinski odborniki. Posedli so okrog bele javorjeve mize, na kateri je počivalo par bogoljubnih listov, in gospodar Hren je prvi povzel besedo:

«Možje, zakaj sem vas danes povabil v hišo?»

«Ne vemo,» odkimajo občinski možje, «ti nam govori!»

Gospodar Hren si odkašlja, nato pa prične:

«Vsi poznate Griškega Jakoba. Veste tudi, da že precej let prebiva v naši vasi. In glejte,

če ostane še nadalje med nami, mu moramo podeliti občinsko pravico. Dragi možje, on je tujec, zato je zadnji čas, da ga odpravimo iz občine. Pomislite, že domačih revežev imamo dovolj, čemu bi še tuje redili in imeli sitnost z njimi, kadar ostarajo. Siromakov ne maramo! Vsaj tistih se otrešimo, ki se jih lahko. Zato bi svetoval, da Jakoba prav lepo pošljemo preko občinske meje...

Kakor navadno, je tudi tokrat obveljala Hrenova beseda. Možje so le prikimali in predlog je bil sprejet. Toda soglasno ne. Našel se je mož, ki ni samo prikimal, temveč povedal tudi svoje mnenje. To je bil Planinski Matija, ki se je oglašil k besedi:

«Veste, možje, niso Hrenov oče povedali vsega baš po krščansko. Ubog in priden mož je Jakob, zato ne gre, da bi ga kar na lepem pognali v božji svet...»

«Kaj ti veš,» so mu možje hitro pretrgali besedo, «mlad si še, Matijče, čeprav si med občinskimi možmi. Kaj bi se potegoval za Jakoba. Mu pa daj polovico kmetije... ha-ha...»

Matijče je umolknil in razgovor je bil sklenjen. Očka Hren so se takoj podali na

da bodo Borovničani pred njimi kar vztrepetali. Pa je prišlo drugače. Vse te romarje je pred cerkvijo na zidu pozdravil velik črnoobrobljen plakat z napisom:

DR. BREJCU V VELICASTEN SPOMIN ZALOSKA CESTA.

Po maši se je pričel shod in je dobil besedo dr. Natlačen. Pa je tako žagovno natlačil vkup, da je vžival splošno veselost. Ko smo ga prav spoznali, da je to tisti mož, ki je leta 1914. na ljubljanskem kongresnem trgu šuntal na svetovno klanje, smo ostro zahtevali, da takoj konča besedo. Najeti pobalini, oboroženi s palicami, noži in revolverji, so hoteli opozicijo odstraniti iz dvorane. A so slabo našteteli. Narodnozavedni Borovničani so se strnili v vrsto in odkrito izjavili: Kdor se le enega domačina dotakne, mu slehemo hlače in mu damo primerno plačilo, hlače pa mu pošljemo po pošti domov! Nato so vsi pobalini imeli korajžo v hlačah in so si uvali edino še rahlo ploskati zmedenemu govorniku. Ves razburjen je nato nastopil dr. Brejc in zažugal, da pusti takoj izprazniti dvorano, ako kdo napravi neprijeten medklic. Po znani čegi je nato dr. Brejc začel pravljčiti o avtonomiji. Zanimivo je bilo gledati može, kako so zmajevali z glavami, češ: „to ni nič...“ Dr. Brejc pa je nadalje vztrajno napadal vse stranke, le klerikalno je z vsemi močmi vlekel iz blata. Žal je ni mogel izvleči, ker preveč tiči v njem. Na vprašanje, zakaj je dr. Korošec podpisal zakon, da sme imeti ženska dva moža, je dr. Natlačen odgovoril, da je Korošec to res podpisal, a le zato, ker zakona ni prečital; sicer pa, da velja zakon le za Črno goro in Bosno. Na ta odgovor je izbruhnil strašen smeh. Klerikalni ministri torej niti ne vedo, kaj podpišejo!

BREZNIŠKA FARA NA GORENJSKEM.

Ko čitam „Domovino“, vidim dopise iz vseh krajev, le naš zaspani kraj se nič ne gane. Sedaj pred volitvami je tudi pri nas malo bolj živahno. Ljudje ne vedo, koga bi volili. Sicer se g. kaplan v zadnjem „Domoljubu“ hvali, da v brezniški fari ni prostora za drugega kakor za SLS. Gosp. kaplanu, ki je še precej mlad, povemo le, da smo do sedaj res, odkar spleh volimo, volili le duhovniško stranko. Kaj pa so katoliški poslanci vsa ta leta, kar smo jih volili, storili za nas kmete? Povejte nam, g. kaplan! Nač, prav

delo za prosep svoje občine. Šli so do gospodarja Prepeličarja; njegova je bila koč, v kateri je prebival Griški Jakob. Razložili so mu občinski sklep Prepeličar je tudi kar prikimal in že naslednji dan je Griški Jakob dobil sporočilo, naj si do sv. Jurja poišče novo stanovanje.

Griški Jakob se ni obotavljal. Ko pa je na dan selitve zložil svoje borno pohištvo na voz in se popeljal skozi vas, je zbranim radovednim vaščanom zaklical v slovo:

«Lencaj, Podgričani, poslednji kristijan odhaja od vas! Adijo, pogani!»

Voznik Trdina pa, ki je vozil, je še dostavil: «Podgričani, v vica! ne boste potrebovali občinske pravice!»

Konja sta hitreje potegnili voz — Podgričanom pa se je pobesil nos. Dobili so precej hrena — pa nič mesa. A. Stražar.

Pristopite vsi k Jugoslovanski Matiti!

nič! Kmetje smo bili poslancem SLS le neumna žival, ki smo morali molčati, plačevati davke, ki so jih nam naprtli, sami so pa vlekli mastne denarce — same kmečke žulje in znojne kaplje. Ker smo do sedaj volili le katoliške poslance — že več kakor 50 let — pa niso storili za nas niti najmanjše fige, hočemo to pot voliti delavno demokratsko stranko in bomo na dan volitve vrgli kroglice vsi v 5. skrinjico. To pa tudi povemo, če ne bodo demokratski poslanci napravili naš kmečki stan vzdržen in se ne potegnili v parlamentu za nas, jih ne bomo več volili. Možje in fantje! Preberimo stranko in ne volimo SLS, ki nas je poznala le takrat, ko je pri volitvah rabila naše glasove. Pa naj se g. kaplan v „Domoljubu“ repenči in napihuje kakor žaba, mi bomo to pot volili po svoji preudarnosti z demokratsko stranko, ker nismo take mevže, kakor nekateri fantje iz Zirovnice, ki jih „Lažljub tako hvali in ki so nasedli lepim besedam ter prijaznemu nasmešku g. kaplana. Nekateri po fari trdijo, da bodo ti fantje šli na volišče v kirkjah, ker jim je hlače slekel g. kaplan v družvenem domu. Moj Bog, ali bomo volili Gostinčarja? Ali veste, kaj je bil Gostinčar? Pometlač, v Ljubljani je po kanclijah pometal! Seveda, metla in kirkja pa spadata skupaj! — Včasih so po cerkvah rohneli, da bo vsak pogubljen, kdor ne bo volil Šusteršiča, danes pa rohne, da bo zopet vsak pogubljen, kdor ga bo volil. Pojdite se soliti, farbajte, g. kaplan, svoje „kirkarje“, nas mož in fantov, ki mislimo s svojo glavo, ne boste farbali! Mi ne bomo volili ne Korošca, ne Gostinčarjeve metle, ne pogubljeneza Šusteršiča, ne Medveda, ne komunistov, ampak 18. marca bomo vrgli svoje kroglice v peto skrinjico. Fant.

BUČKA. Iz našega kraja je pričel nekdo v predzadnjih dveh številkah „Domovine“ enkrat v verzih in enkrat kot notico dopisa o našem župnem upravitelju g. Kopitarju. Ta je proti nečakini podpisane izjavil, da sem jaz poslal dopisa. Podpisani izjavljam, da omenjenih dopisov nisem niti inspiriral in da „Domovini“ nisem poslal nobenega spisa, odkar je odšel gosp. Rebolj iz Bučke. G. urednik, prosim Vas, da to potrdite! (Izjavljamo, da dopisa ne izvirata od podpisanega. Op. ur.) Podpisani izjavljam, da bem preganjal sodno vsakogar, ki bi me še nadalje kakorkoli napadal v zvezi z omenjenima dopisoma, s katerima nisem imel opravka. — Ivan Pungerčič.

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU. Pred tujaknjim okrajnim sodiščem se je vršila zanimiva in za politikujoče duhovnike značilna sodna razprava, ki ima nastopno predzgodovino: V št. Juriju pod Kumom so naprosili vaščanje g. nadučitelja Fr. Pečka, da priredi na božični večer gledališko predstavo, da ne bodo ljudje pijančevali, ampak se rajše izobraževali. Tudi župnik Vodopivec ni imel nič proti temu, toda hotel je, da se priredi predstava v Katoliškem domu, kar pa je učitelj odklonil, češ, igra se priredi v prid revnim šolskim otrokom in se bo zato igrala na nevtralnih tleh — v čeli, kakor se je to že večkrat vršilo z vednostjo in odobrenjem krajnega šolskega sveta. Tako se je tudi na splošno zadovoljnost zgodilo. V čoli so se odigrale tri dostojne igre z lepim moralnim in materijelnim uspehom. In kaj je storil župnik? Na sveti dan je napadel v pridigi javno s prižnice g. nadučitelja, češ, da pohujšuje in zapeljuje mladino. Nadučitelj pa se ni mogel zdržati in je javno v cerkvi zaklical župniku: To je laž! Namesto, da bi bil dal župnik žaljenemu učitelju zadoščenje, ga je naznanil državnemu pravdništvu zaradi — motenja vere. Toda državno pravdništvu je, vpoštevajoč položaj, postopanje proti g. nadučitelju

ustavilo. G. nadučitelj pa je vložil proti nestrpnemu župniku tožbo zaradi žaljenja časti, v kateri je osvetlil na drastičen način, kako otroče in nestrpno obenem se je maščeval župnik, ki ni imel proti predstavi ničesar, nad nadučiteljem samo zato, ker ta predstave ni priredil v klerikalnem društvenem domu, kjer bi se seveda mladina ne pohujševala... Zdaj se je vršila razprava proti g. župniku. Pred razpravo je g. župnik še javno na seji krajnega šolskega sveta izjavil, da bo doprinesel za svoje besede dokaz resnice, na razpravi pa je možko — tajil. Ko pa je ena priča odločno potrdila, kar je župnik govoril, se je dušni pastir čele vdal. Ker se je zavezal plačati vse stroške, mu je dobri g. nadučitelj odpustil, za kar pa ne bo žel nobene hvaležnosti. Tu vee govori daleč naokoli o tej kazenski pravdi. Vsi, ki so pošteni in dostojni tudi med političnimi pristaši župnikovimi, so na strani g. nadučitelja.

ST. RUPERT NA DOLENJSKEM. V zadnjem „Domoljubu“, ki mu po pravici pravijo „Lažljub“, laže in krade čast tudi v farovž zaljubljeni dopisun iz St. Ruperta, hvali zvonove in pa kimavce. Zvonove že hočemo, to je res, a radi bi vedeli tudi za račun. Zakaj pa ne poveste, koliko stanejo zvonovi in koliko denarja so farani znošili zanje? Koliko ste dobili pri „čiru“? Koliko so dali „boterčki“, med katerimi smo opazili tudi grofa in grofico, ki jima je pri blagoslovljenju zvonov župnik Natlačen stiskal roke in se jima zahvaljeval? Koliko so pa dali bogaboječji ljudje, še preden so prišli zvonovi? Saj se govori, da je stara „Egipčanka“, ki je preživela mladost v turških deželah in prisluzila tam sam Bog ve kako milijone, sama dela 150 tisoč kren za zvonove. In zvonovi so železni, ti niso tako strašno dragi! Povejte no! Bronaste zvonove ste vi klerikalci zafurali, ste jih dali za vojno, za katero ste se tako vnelo poganjali vsi in poganjali nedolžne ljudi v vojno. Po prevratu ste bili tihi in ponižni, ker ste se bali zaslužene plačila in opravičenih groženj trpečih vojakov na fronti. Ko ste pa videli, da se vam nič žalega ne stori, da ljudje pozabljajo prestano gorje in vam Jugoslavija odpušča, ste pa začeli polagoma tipati, natihoma šuntati proti vsem, ki ne trebijo v vaš hinavski rog. Ni treba za vaše shode pismenih vabil, to je res, saj imate prižnico in dosti zaslepljenih priganjačev od mežnarja do poslušnega župana in polno takih revežev na duhu, ki vam res verjamejo, da gre za vero. Da, veró in verska čuvstva ljudi zlorabljate v svoje umazane politične namene, da zadobite vso mož v roke in uvedete strahovlado. Pri volitvah pa obljudbajte zlate gradove v oblakih in ubogi na duhu vam verjamejo. — Sentrupertski možje in žene! Se še spominjate, kako so vas pestili tik pred vojno, da volite Šusteršiča in Lampeta in tema enake? Še celo sv. Režnje Telo so v to izpostavili. Pa vojna je pokazala, kakšni katoliški možje so to bili. In pod surtnim grehom nam je bilo ukazano voliti take možje! In volili ste jih! Ali je sedaj kaj boljše? Prav nič, če ne slabše. „Domoljub“ zopet hujska, laže in vas vleče za nos, izrabljajoč vaše versko prepričanje. G. Strajharja poznate, saj je bil dolgo let za kaplana tukaj in ste ga poslušali in ubogali. Sedaj je župnik v Borovnici. In kaj pravi on? On se je izrazil v tem smislu, da je „Domoljub“ najbolj lažniy časopis. V tem ožiru sedaj resnico govori. Ne verujte lažnivemu „Domoljubu“, ampak vrzite to čuno iz hiše in ne dopuščajte, da vas, vaše žene in otroke še naprej zastruplja, vam jemlje razsodnost, da kmetje ne zaupate več drug drugemu in se je v vaša srca nasehilo sovraštvo do vseh razodno mislečih, poštenih in pravičnih mož domačinov. Pa agrarna reforma „Domoljubovemu“ dopisniku ni všeč.

Res pomanjkljiva reforma je. Pa kdo je kriv, da je slaba? Slabi poslanci, bogataši, veleposestniki, med temi tudi škofje in župniki, ki imajo veleposestva. Dopisunče pa pometa pred Lukekovim čistim pragom in ga dolži nepoštenosti in podkupljivosti, pač le zato, ker je mož poštenjak, ne klečeplazi in brez strahu pove resnico vsakemu v obraz. Ti šentrupertski „Domoljubov“ zavijač, podpiši se, kadar kradeš čast bližnjemu, da te po krivici napadeni prime za ušesa in tira pred sodišče, da se ti tam očisti kosmata duša. Pogledj v farovž in tam pometaj, pa povej, da ima župnik veliko njiv, travnikov, vinogradov in gozda ter da vsega tega prav nič ne potrebuje ali vsaj v toliki meri ne, da naj se tudi to veleposestvo dene pod agrarno reformo in razdeli med reveže, ki bi z lastnimi rokami obdelovali to farovško veleposestvo. Ker župnik vseh pridelkov svojega veleposestva ne potrebuje, pa daje za drag denar v najem. In potem, kadar je cena najvišja, pa drago prodaja zdaj žito, zdaj seno in slamo, drugikrat vino, in si polni nikdar natlačeno bisago. Koliko je lani za vse to dobil! Letos pred kratkim je samo za vino prejel 182.000 K, pa še ga ima več ko zadosti. Cerkev mu je molzna kravica. Saj še moli ne brezplačno, pisari tudi ne zastoj, ne krsti, ne poroča, ne pokopuje, sploh ničesar ne stori za „boglonaj“. Veleposestvo je druga molzna kravica in vseverni ljudje so mu ovce in kostruni, da jih striže in tudi oslov, ki rade volje nosijo naložene jim tovore, ni baš malo. Kdaj jih sv. Duh razsvetli? Tiste, ki berejo „Domoljub“, gotovo ne! Tisti pa, ki pišejo in lažejo po „Domoljubu“, pa ne verujejo v pravega Boga. Čeprav ga stokrat na dan po nemarnem imenujejo. In ker v ujedinjeni Jugoslaviji ne pridejo do take moči, po kateri hlepijo, tedaj vas vzgajajo v mržnji do skupne naše domovine, da bi jo čim prej zrušili in pripravljajo pot Italijanom, Nemcem in Madžarom. Le vprašajte primorske Slovence in Hrvate, kako se jim godi pod Italijanom in koroške Slovence, kako pod avstrijskim Nemcem. Le volite tiste, ki vam jih priporočajo klerikalci in njih „Domoljub“, da čim prej pridete v verige suženjstva. Potem pride jok in stok. Pa bo prepozno. Vsak je svoje sreče kovač, a vi brezmiselni volilci, ki volite klerikalce, kujete verige tudi drugim, pametnejšim, ki z žalostjo opazujejo vaše brezumno početje, ko derete v pogubo, misleč da Boga rešujete. Pri volitvah gre za gospodarstvo in za izboljšanje našega stanja. Gre za kruh! Veleposestniki, ki hočejo draginjo, da tem dražje prodajajo svoje obilne pridelke, ti naj le volijo klerikalce ali samostojneže, oni pa, ki imajo malo ali nič na prodaj, pač pa morajo večino ali vse življenske potrebščine kupovati, hočejo, da se draginja odpravi. Da se cene vseh potrebščin znižajo, to hočejo in na to delujejo demokrati; zato bo vsak pameten kmet, vinogradnik, kočar, obrtnik, rokodelc in delavec volil kandidata Jugoslovanske demokratske stranke in izpustil volilno kroglico v *peto* skrinjico na Kranjskem, a na Štajerskem v *prvo*.

DVOR PRI ZUŽEMBERKU. Kakor smo sicer po naravni legi v prijetnem zatišju, tako nas tudi politični vihar, ki pretresa sedaj domalega skoro vsak okraj, ni tako hudo zajel. Zato se nahajamo tembolj v vlogi opazovalca, kar je vsekakor prijetnejše. Drugače se pa godi našim sosedom Zužemberčanom. Komaj je poteklo par tednov od zadnje tako krasno uspele sokoške prireditve, ko smo se čutili vsi kakor ceden, že izkušajo politični črvi uničiti, kar so drugi z marljivostjo in izredno požrtvovalnostjo zgradili. Čudno se nam zdi, da se ne najde železna metla, ki bi s takimi škodljivci pometla. Torej brajče, na delo in izčistite hlev! Slišimo

pa, da tudi v splošnem ni vse v redu kakor bi bilo pričakovati. Radovedni smo, kako se bodo gotove politične veličine obnesle pri bližajočih se volitvah. O teh veličinah bomo še ob priliki izgovorili kako besedo, ki jih bo jasneje osvetlila. Volili bomo pa pri nas demokrate ter spuščali 18. marca kroglice v *peto* skrinjico. To svetujemo tudi našim sosedom Zužemberčanom, kar bo najboljši odgovor njihovim garjevim kostrunom. —

NOVO MESTO. Pismo Novomeščanov radikalnim „Jutranjim Novostim“. Odkar čitamo vaš list, ki ga brezplačno pošiljate, smo kar osupnjeni vsi Novomeščani. Zakaj? Vi ste zares prava, nad vsemi povišana stranka, poštena, vsa sveta, še čisto nedolžna kakor dete, ki pride na svet. Vi ste celo nad Bogom, ker Bog ne more vsem ustreči, vi pa lahko ustrete celemu svetu. Zato vas prav ponižno prosimo: „Nikar se ne mešajte v te volitve, to ni za vas, se boste še vi od njih pohujšali. Pustite volitve rajši drugim strankam, ki so vse pregrešne in imajo vse madeže na sebi! Prihranite svojo nedolžnost za ženske, kadar bodo imele volilno pravico; te vas bodo vse volile, ker imajo rade nedolžnost. O vi nedolžni „radi v-vse-nos-vtikalci“, ne mešajte se v volitve, da vas ne zapeljejo grešniki in da ne boste za večne čase pogubljeni. Amen!

Na Kranjskem
je naša skrinjica
peta!
5.

ŠT. JERNEJ NA DOLENJSKEM. Zadnji članek v „Lažiljubu“ kaže dovolj, da naših klerikalnih popov še sedaj ni srečala pamet. Za vse drugo se bolj zanimajo kakor za cerkev. Kaj pa popa briga, pri kateri skrinjici kdo sedi? Naj pogledajo raje sebe! Ali je župnik Lisjak kot dober Susteršičev prijatelj tudi hlapec srbskih radikalov? Lepa reč! Od koga je pa odpadel: od kaplana Dimnika ali Gnidovca ali od obeh? Volitve bodo tem ljudem glave zmešale. Vsako nedeljo priredijo po dva shoda, kjer jim obljubujejo vse mogoče in nemogoče reči — seveda tudi Indijo Koromandijo — avtonomijo. Kar ne morejo pozabiti, da jim je Avstrija enkrat za vselej odklenkala. Kaj so pa naredili klerikalci med vojno? Ljudje še dobro pomnijo, kako so morali oddajati žito, seno itd., sami so pa stradali. Posestniki so morali iti v strelske jarke, gospodarstvo pa je doma propadalo. Marsikateri ima še v spominu, kako je bila njegova prošnja za odpust od vojaščine odbita, češ, da se gospodarstvo tudi brez njega dobro opravlja. Znan „Domoljubov“ klohasar se še vedno plazi po občinski pisarni ali pa kaže pred vrati svojo žalostno vlogo — menda „Bogu v čast in dušam v zveličanje“. Ljudje že dvomijo, kdo je pravi župan. Noben človek ni več varen, da ne bo danes ali jutri oblažan v klerikalni čunji „Domoljubu“. Se pes pusti človeka pri miru, če ga ne draži, gotovi ljudje pa čutijo venomer potrebo,

odlagati svoje odpadke v svojih edino zveličavnih listih. Sedaj, ko ne morejo več nemoteno paševati, pljujejo in obmetavajo z blatom vse, kar ne trobi v njihov rog. Mnogi volilci klerikalci bodo do 18. marca še sprevideli, kaj se skriva za klerikalnimi obljubami in marsikatera kroglica ne bo več padla v nenasitno klerikalno žrelo. Volili bomo take ljudi, ki v parlamentu zastopajo vse stanove, ne samo enega, in ki tudi res kaj delajo. Tak naš delavec je dr. Zerjav. Demokratska skrinjica je *peta*.

SVIBNO PRI RADEČAH. Samotna je ta vas kakor so večinoma naše vasi. Vendar tudi nam ne manjka novic. V prvi vrsti imamo župnika, ki prav rad ustreže — narobe. Stara navada je pri nas, da se zberemo vsako leto k velikonočnemu izpraševanju. Na tem izpraševanju je nekdo izrazil prošnjo v imenu več staršev, da bi bila maša v zimskem času poznejše, ker ne more nihče zahtevati, da nekateri otroci s hribov že ob 4. in pol uri odidejo od doma. Ker se je župnik izrazil, da sv. maše ob 6. uri ne more opustiti, je obljubil, da bo naprosil dovoljenja za drugo mašo — z opombo, da bodo na škofijstvu gotovo dovolili. Prošnja, če ni šla preko Rima v Ljubljano, bi bila v dveh mesecih že lahko rešena! Sicer se govori, da je dovoljenje baje že došlo, a o drugi maši ni ne duha ne sluha. Ali se pa mogoče župniku ne zdi vredno ljudstvu ustreči? Bravo gospod župnik! Ljubi bralci „Domovine“, kajne, v pridigi dostikrat slišimo besede zoper oderušivo in požrešnost. Seveda, to se tiče le nas župljanov, ki imamo žuljeve roke. Pri nas stane pogreb 600 do 1280 K. Kaj je tu vse vračunjeno, ne vemo, to pa vemo, da to tudi po oderuštvu smrdi. Naj povemo en slučaj: Umrl je mož in pogreb bi stal 170 Din, a ker so pogrebci rabili cerkvena nosila (trage), je stal pogreb vsled tega 200 Din. S smrtjo je dovolj velika nesreča, a tudi stroškov čez glavo, potem pa še take stroške kakor za nosila, to je pa že malo čez mero. Da bo ceneje, si bomo morali sami napraviti nosila za našo zadnjo pot. Če se mu za mašo plača 10 Din, gleda nezadovoljno ter pravi, da maša ni nikdar dovolj plačana. Mislimo, da boste, dragi volilci, do 18. marca spoznali, kdo dela nam v prid in kdo je bil vnet za vojno, ki nam je prinesla toliko gorja. Volilci, *peta* skrinjica je naša!

ROZNI VRH. Vsi zagovorniki klerikalne stranke zdaj ob volitvah na ves glas trobijo, da edino oni imajo srce za kmeta, in neprestano poudarjajo svojo gorečo krščansko ljubezen. Da pa vidimo, kako ta ljubezen dejansko izgleda, vam povem primer, ki se je pred meseci dogodil v naši fari: Umrl je kmet, starček 80 let. Žena je prosila v farovžu, naj mu priredijo lep pogreb in želela kondukt z dvema duhovnoma. Iz čisto neumljivih razlogov pa je prišel na kondukt samo en kaplan. Nič zato, pokojni starček je tudi tako prišel na oni svet. Toda nedolgo zatem je nekemu tukajšnjemu imovitežu umrl otrok, star eno leto. Tokrat pa naših duhovnih gospodov ni oviralo ničesar. Sli so za pogrebom vsi trije, dekan in oba kaplana. — Kako torej naši gospodje pojmiyo krščansko ljubezen, da starčka očitno zapostavljajo, drugemu, ki je imovitejši, pa so v vsaki meri na razpolago? To se vidi tudi pri oddaji cerkvenih sedežev: nekateri, ki so gospodu dekanu po volji, imajo kar po dva, drugi pa se moramo prerivati po kotih. Tudi to nam nič ne stori, svojo dolžnost opravimo vseeno in smo povrhu še zadovoljni, da nam ni treba pridobivati si „krščansko ljubezen“ naših gospodov z vinom, piščanci, jajci in drugimi dobrinami. Pa tudi pri volitvah se ne bomo nikoli več silili k njim, temveč oddali kroglico — demokratski stranki!

RAKA PRI KRŠKEM. Našemu kraju posebej „Domolump“ posebno pozornost in nas obsipa z dopisi kakor z gnili jajci. Pa vsega tega šmira se mi dobro otresamo ter se le smejimo obupnim lažem, ki režijo iz „Domolumpovih“ predalov. Predvsem rohani dopisun nad našim g. nadučiteljem Golobom in stresa svojo golido nad njegovo glavo. G. nadučitelju je v največje zadoščenje, da uživa v fari splošno priljubljenost. Naj se tudi „Domolump“ norčuje iz naših naprednih kmetov, bo že na dan volitev uvidel, koliko neumnežev ima še na svoji strani! Na izmišljotine in ogabne „Domolumpove“ laži podrobno ne bomo odgovarjali, ker tukajšnji ljudje itak sami uvidijo, kako je v resnici. Lahko bi pa povedali zgodbo, kako je neki duhovnik nekemu dekletu postregel z maslenim kruhom in se mu priporočil za nočni obisk. Dekle pa ni ostalo možbeseda in duhovnik je „škorničke doli djal, pa sam zaspal...“ O, saj vemo, kaki tički ste svetnički! Ne bojte se, za vse svoje početje dobite zaslužen plačilo. Prvi odgovor pa vam damo dne 18. marca s tem, da vržemo kroglico v peto skrinjico!

RAKA PRI KRŠKEM. Včasih smo imeli na Raki duhovnike, danes pa smo brez njih. Kaplan Janec se je preselil v hlev, Škerjanc pa v klet. Za Božnarja pa pravijo, da še premalo zna, ker ima samo 6 šol. Tudi cerkve nimamo več. Včasih smo v cerkvi molili in poslušali besedo božjo, danes pa poslušamo obrekovanja in hujškanja. S kelihom v roki se izpred oltarja agitira za orlovske prireditve. Rožni venec se v sredini prekine, se malo pozabavlja čez „Domovino“ in se zopet nadaljuje. Mnogokrat se je že zgodilo, da Škerjanc zjutraj ni maševal, ker je imel „mačka“. Pijan je že obsedel na pragu neke hiše, otroci pa, ki so ga videli, so pritekli v vas kriče: „Župnik so pa pijani, sedijo tam dol na štengah!“ Govorijo se o njem čudne stvari. Pred letom mu je ušla kuharica skozi okno. Zakaj? Otroci pripovedujejo doma, da jih je bilo dostikrat sram, take reči jim je pripovedoval v šoli. In takim ljudem moramo zaupati svoje otroke. Ni čuda, da so otroci tako podivjani, ko slišijo v cerkvi samo zabavljanje.

BIRČNA VAS. Dne 6. t. m. se je vršil pri nas „velikanski“ tabor SLS. Na ta shod so prišli kar trije govorniki, ki so imeli veliko povedati, a žal, da poslušalcev ni bilo kljub agitaciji in oznanjenju v cerkvi. Celo po hišah so lovili ljudi, a so jih spravili skupaj le kakih 10 in še od teh so bili 3 od SKS, 2 od JDS in 1 od NSS. Tudi skozi okna so pozivali ljudi, pa jih niso dobili. Zato so pa klerikalci bili poparjeni kakor miš, ki jo s kropom poliješ. Računali so bili, da bo 18. marca vse z njimi drvelo, sedaj so pa videli, da jim celo najzvestejši pristaši obračajo hrbet. Kar piše „Lažiljub“ o komediji na Ušivci, povemo samo, da si klerikalci sami dajejo izpričevalo podivjanosti in sirovosti, ker se hvalijo, kako so razbijali po mizah. Le tega niso povedali, kako so gasili. Sv. Florijan ima golido, naš kaplan pa gasi s „štefanom“. Tako je bilo na shodu na Ušivcu. Dne 18. marca bodo razumni volilci oddali kroglico v peto skrinjico.

BELA KRAJINA. Belokranjci pa res nismo nikoli zadovoljni, pa včasih imamo za to povod, včasih pa tudi ne. Posebno hudo je zdaj, ko se bliža vesoljni potop za vsakega, ki ne obližuje farovških pet. Tako so namreč napovedovala vabila za nedeljski Bajčev in Nemaničev shod v Črnomlju. Vabilne listke sta raznašala dva prestarja. Za njima sta zopet opravljala agitacijo Sustersičeva priganjača in končno zopet bivši metliški dekan g. Učak. Poslednji gospod je imel v Metliki zaupne pogovore in poučeval svoje

podrepanike, kako morajo farbati z avtonomističnimi obljubami o odpravi davkov, vojašine in vsega hudega, češ: le obljubljam! Če pa bomo izvoljeni, bomo že znali na demokrate zvaliti krivdo, da ne moremo za kmeta ničesar storiti! Belokranjec, vidiš, kako za tvojim hrbtom brijejo norce iz tebe. Pa smo zelo nestrpnno pričakovali nedeljski klerikalni shod. Župnik Bajc je sicer udrilhal vsevprek, opravil pa je presneto malo. Kar smejali smo se, ko je z vso vsmo zabavljajal čez napredne zaslužne može ter hvalil malhe klerikalnih veljakov. Kako, da ni omenil tudi tistih svojih privržencev, ki nič ne poznajo zadnjih pet božjih zapovedi, a se vendar štulijo v klerikalno ospredje. Ali hočete, da Vam jih mi imenujemo? Tudi z Nemaničem smo imeli svoj dober špas. Še tiste besede, ki jih je imel napisane na papirju, so se mu začele mešati. Začel si je mencati roke ter odhrkavati, končno pa se je kar na lepem vsedel na svoje lovorike. O, župnik Bajc in Nemanič, na Vajin lim bo sedel le kak kalin, nikakor pa pameten tič. Belokranjci smo siti obljub, temveč zahtevamo delo in pravico. Zato se pridružujemo demokratskemu taboru in bomo 18. marca v ogromnem številu oddali kroglice za peto skrinjico!

SEMIČ. Tukajšnji Orlovski dom v prvi vrsti služi ponočnim predstavam in veseljačenju Or-

Na Štajerskem

je naša skrinjica

prva!

1.

lov in Marijinih devic, torej vse drugim name-nom kakor bi jih zahtevala krščanska morala. Pa kaj bi se čudili, saj je v naši neposredni okoličini še bolj čednih cvetk. V bližnji občini načeluje zagrižen klerikalni župan, o katerem si hudomušni jeziki namigavajo čudne stvari. Zankrat vemo le to, da je pred kratkim bil aretiran tamošnji sluga, in sicer zaradi zelo osladnih pregreh. Radovedni smo, kaj k temu poreče občinski odbor, ki je pri zadnjem proračunu črtal postavko: „nagrade za junca plemenjaka“. Splošno znano je pa tudi, da imajo v tamošnji fari moža, prav za prav fanta, ki igra v klerikalni stranki važno vlogo zaupnika, a je znan pod posebnim nelaskavim imenom. Človek s protinaravnimi nagnjenji je sposoben za načelnika krajevne kmečke zveze in za variha klerikalne skrinjice z znamenjem križa! Tretja rožica je najhujši klerikalni agitator, gospod Franc, ki se prav dobro razume na mero ženskih modercev! Naprednjaki, taki ljudje nam ne bodo tovariši! Zato oddajmo kroglico v peto skrinjico!

PLANINA PRI ČRNOMLJU. Nedavno je k nam prišel črnomaljski Skubic, ovadah pokojnega Kromarja, v spremstvu nekega sodnega uradnika in priredila sta nekaj volilni shod v Reteljnovi gostilni. Skubic se je začel hvaliti, koliko hočejo klerikalci storiti za Kočevarje. Poslušalci pa so se mu kar v obraz smejali ter dejali: „Dar išt a Lügnerfackel, ar brt bos ma-

hen jo!“ Razpoloženje je bilo vedno hujše in Skubic jo je moral na kratko odkuriti s svojim hrbtom, za katerega se prav posebno boji. Ina tudi prav, ker če bo še večkrat prišel k nam, mu bomo na njegov hrbet napisali račun za avstrijsko ovaduštvo!

VRČICE PRI SEMIČU. Tudi pri nas napredujemo v političnem in društvenem pogledu. Zavedamo se, da smo svobodni državljani, zato nemoteno delujemo v prid sebi in skupnosti. Zadnje čase nas vneto obiskujejo klerikalni agitatorji, vežejo nam otrobe in kažejo mesec v vodi. Ali nas s svojimi avtonomističnimi otročarijami res hočejo imeti za norce? O, gospodje klerikalni priganjači, povemo vam samo to: manj piškavega besedičenja, pa več dela! Potrkajte se na prsi, doslej niste storili nič! Mi smo se že davno otresli vpliva vašega mračnega besedičenja. Ostanemo napredni, narodni in svobodni državljani! Zato bomo oddali glasove v peto skrinjico!

KOSTANJEVICA. V nedeljo se je vršil tu sijajno obiskan shod demokratske stranke. Prvotno je bil shod sklican v gostilniških prostorih, vsled ogromnega števila udeležbe pa se je od tam prenesel na prosto. Predsednik shoda je bil g. Malnerič. Podrobno je pojasnil dosedanje delo vseh obstoječih strank, posebej pa še delo demokratske stranke in njeno bodoče prizadevanje g. dr. Rape. Tudi pripadniki nasprotnih strank so v debati priznali smotreno prizadevanje naših dosedanjih poslancev, odnosno ministrov, tako da je shod končal kot mogočna manifestacija jugoslovanske demokratske misli.

BREZNICA. Tudi pri nas ne spimo — po čem naslovom je prinesel „Domoljub“ poročilo, da se pri nas potapljam v veseljah in v vinu in da je nek kmet v pijanosti potolkel za 10 tisoč kron hišne oprave. Resnici na ljubo bodi povedano, da se je ta mož upijanil v družbi gospoda župana. Glede popivanja se ne bomo preekali, ker vemo, da je baš „Domoljubov“ dopisun največji oblizovalec vinskih kozarčkov, če le kje dobi zastoj. Zakaj pa dopisun ničesar ne pove o Žirovnici kjer sta tudi bili dve veselici in je v fantovski družbi sam gospod kaplan popival do pozne noči. Sploh ima ta kaplan povsod vsoje prste vmes; izpreobračal je komuniste, pa so menda oni njega izpreobrnil. Hvala Bogu je v Žirovnici obilo treznih in pridnih mož, ki ne bodo podlegli farovski gonji, ki se je začela širiti iz kaplanije.

Štajersko

SV. MARKO-TRBOVLJE. Tako slabi pa š nismo, da bi nam tercijalke prirejale kaplanove shode za volitve! Iz radovednosti smo res šli nekateri gledat, pa bomo — razen treh ubogih na umu — vsi volili svojega rojaka dr. Roša, katerega poznamo in on nas, ter vrgli kroglico v prvo skrinjico!

„Pri nas ni več Coklburg,
kamor ne pride nikdar Turk!“

Zdaj nas je pamet srečala in pridružiti se hočemo najmočnejši stranki v Jugoslaviji, ki bo lahko kaj naredila za nas uboge hribovce, ki so nas do sedaj farovski gospodje vodili za nos, dokler smo na svetu. Zdaj vidimo, da smo drugemu svetu samo v posmeh, ako volimo stranko, ki bo imela kakih 10 poslancev, — stranka doktorja Roša pa skoro 100! Taka bo zmaga! „Domovina“ se nam še nikdar ni zlagala, „Domoljub“ pa v vsaki številki! Torej pazite na besede in sodite! Vsi omahljivci na volišče in vrzite kroglico v prvo skrinjico in potem boste lahko s ponosom rekli: „Mi smo zmagali!“ in zraven ste storili veliko dobro delo sebi in svojim otrokom! Vse dežele, kjer volijo duhovniške poslan-

ce, so revne in si ne morejo pomagati. Španska dežela je zelo rodovitna in lepa, pa ljudstvo ne zna brati ne pisati in duhovnike vse uboga, na vsakih par sto korakov stoji velikanska cerkev in še večji samostan ali kloster, kjer brez dela in prijelo živi nekaj sto menihov in ti troti so izvleki iz ubogega ljudstva vse blagostanje, da bosr raztrgano in lačno hodi okoli, vedno moli in zastoj gela. Debeli menihi pa pijejo za samostanskim zidovjem najdražjo vinsko kapljico, uživajo vse dobrote tega sveta in se muzajo neumnemu kmetu, katerega potolažijo z nebese na drugem svetu. Zdaj poletimo pa Ameriko! Tam nima duhovnik v posvetnih zadevah *robene* besede, zato pa je ta dežela najbogatejša na svetu in tako silna, da je hitro napravila konec svetovni vojni s svojim orožjem in armado. Sveti oče, rimski papež, s svojo molitvijo ni mogel napraviti mira, delavni in prebrisani Amerikanci pa hitro. Nedavno se je amerikanskemu ministru v sanjah prikazal Bog in mu je rekel: „Vas Amerikance ljubim zato, ker znate pamet rabiti, katero sem vam dal jaz; zato boste vedno v blagostanju in miru živeli!“ Tako je in nič drugače! Kdor drugače govori, je lažnik in hitavec! Pomagaj si sam in Bog ti pomaga — tako pravimo mi in tako bomo tudi storili, volili mogočno stranko, nekaj dosegli in razmere se nam bodo zboljšale in ne bodo naš po svetu šteli med tiste najzabitejše kraje, kjer bodo volili Zebota in Korošca.

SV. LENART NAD LASKIM. Človek se mora prijeti za glavo, če premisli, da se po končanem svetovnem klanju še vedno dobijo črede zaspanih backov, ki silijo v klerikalno stajo. Slovenska pozabljivost je vredna vsega pomilovanja. Če pomislimo, koliko naših fantov in mož je prešlo kri na frontah zavoljo klerikalnega blagoslavljanja in odobravanja vojnih zločinov, če preračunamo, koliko škode mora trpeti naš narod z vojnim posojilom, za katerega so delate pri največje prijoročilo, nadalje, ako vemo, kako je Korošec v Beogradu hotel nas osrečiti z gnanim fiziolo, moderci in svilenimi nogavicami, potem resnično ne moremo razumeti, kako se še more kak slovenski kmet slepo podati v vaje klerikalnih furmanov! Na Zaloški cesti so pustili streljati v delavske vrtne, v Beogradu so slepomislili za kožo slovenskega kmeta — in vendar si upajo še nadalje stopati pred naše kmete in delavce ter jih skušajo potegniti za nos! Pri nas so postavili za kandidata Skudenškovega Mihca. „Gliša vkup štrih“, pravega novinca so dobili v svojo sredo. Na kratko omenimo le to: vsaka stranka postavi na odločilna tresa svoje najbolje može. Ako pa klerikalci mislijo, da so to storili z ljubim Mihcem, potem jih ne zavidamo. Mi ga pa voliti ne bomo! Demokratiški mož je naš kandidat in sama njegova osebnost je porok, da bo tudi izvoljen! Naša skrinjica je *prva*. — Kmet.

ŠMARJETA PRI LASKEM. Prejšnjo soboto se je vršil pri nas v gostilni g. Deračevski volilni shod našega kandidata dr. Roša. Kljub skrajno slabemu vremenu so se napolnili gostilniški prostori do zadnjega kotička. Na shod so prišli tudi pristaši SLS pod vodstvom Deželaka, ki je že dan prej obljubljal, da bo s šmiklavškimi kmeti razbil shod in pognal dr. Roša. Pa kako razočaranje je doživel on in njegovi kimaveci! Shodu je predsedoval g. Terček, peesinik iz Šmarjete, ki je podelil besedo dr. Rošu. Ta je razvil svoj program v skoro dve uri trajajočem govoru, ki ga je Deželek poizkušal motiti z medklici, kateri so pa dobili printerne odgovore od našega kandidata in volilcev. Govor g. dr. Roša je bil burno odobravan. Za njim se je na prošnj

dr. Roša podelila beseda tudi Deželaku. Z demagoškimi frazami je hotel pobiti govor dr. Roša, zabavljal je čez kanone, priznal, da noče klerikalna stranka mostu čez Savinjo, ker ga bo že sama napravila, kadar bo potreba itd. V stvarnem govoru mu je odgovarjal naš kandidat in končno je še klerikalni župan krištofske občine g. Sluga izrekel dr. Rošu popolno zaupnico, vabil pa ga je v klerikalno stranko, češ, volili ga bodo potem vsi. Ta shod je bil uspešen za nas, ker so volilci spoznali, kje je resnica in pravica. Zato pa 18. marca volimo vsi v *prvo* skrinjico.

REČICA PRI LASKEM. Prejšnjo nedeljo popoldne smo imeli zaupni sestanek pri g. Draklerju. Na sestanek pa je prišlo toliko volilcev, da je zadobil obliko shoda. G. dr. Roš je v obširnem govoru pojasnjeval program napredne kmečke obrtne zveze, odnosno JDS, in pozival volilce, naj pridejo končno do uvidenosti brez razlike stanu ter se združijo in organizirajo v demokratiški stranki, ki edina je močna dovolj, da bodo našli pri njej pomoč in oporo. Na shod je prišlo precejšnje število ljudi, ki so omoteni s pijačo in nahujskeni po individualih, prejojenih boljčeviškega in klerikalnega duha, poizkušali na najsirovejši način motiti izvajanja našega kandidata. To se jim seveda ni posrečilo, pač pa je bilo ginljivo gledati in poslušati komunističnega govornika, ki mu je dr. Roš dovolil besedo in ki je po kratkih boljčeviških zmerjanjih in hujskanju povedal, da bodo vsi komunisti volili SLS, to je klerikalno stranko, ker je ta sedaj še proti državi; če pa se bo čez 2 ali 3 leta izpremenila, ji bodo zaupanje odrekli. — Na dan volitev se bo pokazalo, da prevladuje tudi pri našem kmetu pamet, kajti vsi trezno misleči bomo 18. marca volili v *prvo* skrinjico, da pripomoremo do zmage dr. Rošu.

SOSTANJ. Zadnje dni smo se tudi pri nas malo razgibali v političnem oziru. Osrečili so nas že razni agitatorji, seveda tudi radikalnih podkupovalcev ni manjkalo, toda njih smo se otresli kakor nadležne golazni. Kmalu nato so narodni socialisti doživeli hudo pešomijo. Poudariti je treba, da je to za encesarje posebno hud udarec, kajti med šoštanjčani jih je doslej bilo znatno število, ki so se nagibali k ta „plavim“, zdaj pa so izprevideli vse brezupno početje svojih šibkih zastopnikov in se pridružili pravi narodni in napredni fronti. Tudi socialnim demokratom je začelo srce zdrkavati v doljno plat. Nič ne vedo, kam naj se obrnejo. Kar je med njimi nemčurjev, ki so po prevratu našli še najboljšo zavezje v socialističnem taboru, so zdaj zopet začeli dvigavati greben in že škilijo k nemški stranki. Kar pa je med njimi pravih slovenskih delavcev, se počasi začenjajo dramiti k narodni zavesti. Uvideli so, da socialistični poslanci s svojim živgašvaganjem niso zanje storili nič, dovolj jim je pa tudi, da bi še nadalje pod rdečo zastavo redili na prsih nemškutarke gade, ki so le na videz „socialdemokratije“, v resnici pa najbolj obilni podrepaniki tukajšnjih nemčurških kapitalistov. V splošnem moramo reči, da se je med šoštanjskimi sloji vzbudilo najživehnejše zanimanje za demokratiško stranko. Naši obrtniki se zavedajo, da z izvolitvijo tovariša Rebeka pošljejo v parlament najboljšega moža iz svoje srede, tukajšnji delavci pa, ki so vsi sinovi slovenske matere, vedo, da bodo v veliki demokratiški stranki našli najboljšo oporo za pravice, katere jim dolguje kapitalizem. Pri nas bodo volitve pokazale za demokratiško stranko brezdvomno lep uspeh, kajti šoštanjčani bomo na dan 18. marca storili svojo narodno in napredno dolžnost ter oddali kroglice v — *prvo* skrinjico!

Zmagujoča demokratiška misel na Štajerskem

Naša zelena Štajerska kaže nadvse razveseljivo razširjanje demokratiške ideje. Mnogični se demokratiški shodi in sestanki po večjih ali manjših krajih dokazujejo, da demokratiška misel prodira že v poslednjo štajersko vas.

Na Štajerskem je demokratiški stranki zagotovljen zelo časten uspeh, saj se demokratiška stranka smatra za edino najresnejšo in najbolj delavno stranko. Da bo taka ostala tudi nadalje, za to jamčijo srečno izbrane kandidature najboljših štajerskih mož. Nositelc dr. Kukovec uživa kot izkušen politik in neutrudljiv narodni delavec splošno priljubljenost. Pozna ga vsa Štajerska in kamor pride osvoji srca naprednih rojakov. Štajersko obrtništvo je z največjo simpatijo vneto za kandidata Ivana Rebeka. Saj je on «oče štajerskega obrtništva» in zanj bodo oddali kroglice tudi oni obrtniki, ki se sicer ne priznavajo k stranki, a se zavedajo, da z Ivanom Rebekom pošljejo v Beograd najbolj poklicanega zagovornika svojih skupnih stanovskih teženj. Tudi kmečki in drugi stanovni so zastopani s svojimi kandidati, ker je itak načelo demokracije: Bratstvo med sloji.

V zeleni Štajerski je demokratiška misel zmagujoča. V nedeljo bo izvojevala končno zmago. Štajerci, naša skrinjica je *prva!*

Kmečki stan v smrtni nevarnosti

Naša vest, da bo s 30. majem 1923. izpeljan nesrečni zakon gg. *Drofenika* (SKS) in *Hohnjeca* (SLS), po kojem bodo skupno z industrijskimi delavci zavalovani za bolezen in nezgode v znanih rdečih bolniških blagajnah tudi kmetčki poslci (lilapci, deale, zanjke, kosci, drvarji), je vzbudila po vsej deželi ogromno iznenadenje. Ogorčenje se obraca pred vsem proti SLS, ki se kmetu hlani, da mu kole davčna bremena kar odpraviti, a ga s tem zakonom zavaja v davek, ki je gotovo 20krat večji od zemljiškega davka. Svoj zaslužen del obsoje pa dobe tudi poslanci SKS, zlasti gg. *Pučlj* in *Drofenik*, kateri so čisto na tihem brez pooblastila volilcev in njihove vdanosti skovali to zavozeno postavlo.

Nešteto resolucij je poslanih v Beograd in se zahteva, da se zakon preklic. Na zborih JDS so sprejete resolucije, ki sicer žele, da se tudi kmečkemu poslu zagotovi življenje za slučaj onemoglosti, bolezni in nesreče, a nikakor ne v skupni organizaciji s *fabriškim* delavstvom, ampak v posebnih organizacijah, ki se bodo naslanjale na občino.

Kdo bo to izvedel? Ali stranka g. *Hohnjeca*, t. j. klerikalci? Ali stranka g. *Drofenika* (SKS)? Ne, te dve stranki ne bosta pijuvali sebi v obraz, ko sta vendar sami izvojevali ta zakon. Jasno je, da pridejo v poštev le demokrati, ki so se osiro postavili po robu g. *Drofeniku*, *Pučlju* in *Hohnjecu*, in je edino le zasluga dr. Žerjava in dr. *Kukoveca*, da *Drofenikov* zakon ni že izveden in da kmeta še ne rubijo in ne zapirajo za najnovejši in najhujši davek.

V nebo vplioča bogoskrunstvo klerikalcev

Klerikalne stranke so tudi po drugih državah, v katerih pa klerikalci niso tako podjvžani. Tudi je v drugih državah obhovništvo v vseh različnih strankah. Le pri nas in še menda na Španskem imamo klerikalce, ki mešajo vero in politiko v en koš in kjer

Obrtni glasnik

KRITIČEN POLOŽAJ MALEGA OBRTNIKA NA DEŽELI.

Zaradi padca valute, velike draginje in slabe letine je postal položaj malih obrtnikov na deželi zelo opasen. Ker primanjkuje konzumentom denarja, ni dela, in v vseh strokah grozi brezposelnost.

Zlasti je škodljiva okolnost, da se je po preobratu število obrtnikov jako pomnožilo, ker postane sedaj moški že z 21. letom polnoleten in so se mladi pomočniki osamosvojili kot mojstri, se oženili in sedaj trpijo z družino vred pomanjkanje. Ti mladi mojstri tudi nikakor niso v polni meri sposobni za svojo stroko, ker niso dovolj naobraženi in je že marsikateremu žal, da je postal pregodaj mojster.

Vsekako bi bilo priporočati, da bi se pomočniška doba podaljšala najmanj na pet let, ker bi se s tem omejilo število mojstrov in pripomoglo pomočnikom do popolne izobrazbe.

Veliko zlo je tudi to, da imajo nekateri mojstri preveč učencev; čez par let imajo ravno toliko pomočnikov, potem mojstrov in konkurentov. Kadar pa je v kaki stroki preveč ljudi, je jasno, da imajo potem vsi skupaj malo dela in slabo izhajajo.

Ce daje mojster učencu hrano in stanovanje, bi bilo bolje, da bi še pridelal nekaj kron in imel bi lahko pomočnika, kateri mu več koristi kakor vajenec, s katerim ima največkrat le jezo in škodo.

Preveliko število pomočnikov povzroča tudi, da ne morejo vsi dobiti mesta in so mnogi prisiljeni «fušati» doma in delati mojstrom nelepo konkurenco. Zatorej, obrtniki, zmanjšajte število vajencev, skušajte doseči podaljšanje pomočniške dobe, ker le na ta način bo mogoče pomagati propadajočemu obrtniškem stanu. J. H.

Belokranjska politika in gospodarstvo

BODOČNOST BELOKRANJSKIH GOZDOV.

Šume so za rudami največje prirodno bogastvo. Od nekdanj zapuščena Bela Krajina je imela krasne graščinske šume, ki so prišle iz rok nekdanj tako mogočnih grofov in baronov — v židovske roke.

Veliko bukovje, nekdanj kras in ponos po-breške graščine, bo vse na tleh, preden za-poje kukovača. Brez ljudske krivde so postali širni gozdi nekdanj grofovski last, a po ljudski nevednosti so prišli sedaj v tuje roke. Ne bo dolgo, ko bodo morali naši ljudje hoditi na Kočevarsko po kurivo. Ali mislite, da so vse tiste velikanske židovske žage postavljene po Beli Krajini le za dobo dveh ali treh let?

Ko bodo požgali svoj les, pride na vrsto kmečka hosta. Eden bo v stiski in bo prodal, drugi bo zamenjal, skratka — vse bo padlo v žrelo nenasitnega kapitalizma. Belokranjci, ali vas ni sira tega? Ko bodo padla pod sekiro zadnja drevesa, bo prepozno vsako tarnanje.

Danes je čas, da glasno protestiramo proti zadnji nakani, ki nam preti ugrabiti zadnji belokranjski zaklad — gradačke loze. Treba je, da poseže belokranjski kmet s trdo pestjo med kupčijo, ki se vrti okoli imenovanih šum!

demokratski skrinjici, jo odpre toliko, da pade kroglica v skrinjico. Naši volilci na Kranjskem spustijo kroglico v peto (5.) skrinjico, na Štajerskem pa že takoj v prvo (1.) skrinjico, a v mestu Ljubljani v četrto skrinjico. Nato pomolite prazno, a še vedno zaprto roko v vse ostale skrinjice do konca. Tako ne more nihče vedeti, kje s'e kroglico izpustili. Vsi zavedni volilci pridejo voliti 18. marca že dopoldne.

4.) Ali si dolžan voliti?

Odgovor: Zakon te sicer k temu ne vili, toda tvoja napredna doižnost je, da prideš oddat glas za našo stranko, ki bo zaradi svoje moči po celi državi mogla edino kaj napraviti za ljudstvo. Kdor ne gre voliti ali pa bo volil nam nasprotno stranke, naj potem nikar ne toži, da se nič zanj ne stori. Dolžnost vsakega trezno mislečega človeka je, da nam zaupa glas.

Zapomni si vsakdo: Jugoslovanska demokratska stranka se bori za enakost, bratstvo in ljubezen med sloji in za pravice vseh krivično teptanih. Naša stranka ima jasen določen program, dočim n. pr. klerikalci le sipljejo nepoučenim pesek v oči s svojo avtonomijo, ki bi pomenila pri nas farovško tlako in popolno osiromašenje slovenskega ljudstva.

Kmetijski glasnik

NAMESTO PESE.

Pesa je izborna mlečna krma. Po pesi nam krave v zimskem času veliko več mlžejo kakor ob sami suhi krmi, tako da lahko rečemo, da učinkuje pesa v zimskem času podobno kakor učinkuje zelena krma v poletnem času. Sočna pesa pospešuje prebavo in vpliva ugodno na mlečnost. Ako imajo n. pr. v severni Nemčiji tako dobro molzno goved in toliko mleka v zimskem času, je to pripisati tudi pokladanju obilne pese. Tudi za naše kraje se pokladanje pese molznim kravam zelo priporoča, posebno tam, kjer se sveže mleko lahko prodaja. V tem pogledu je pesa veliko več vredna kakor pa repa. Iz tega vzroka bi bilo želeli, da se pridelovanje pese tudi pri nas še razširi. Pesa je tudi izvrstna klaja za prasiče, posebno za dojne svinje, ki potrebujejo dosti mleka za svoje mladiče. Po pesi imajo svinje največ mleka in tudi najbolj zdravo mleko, s čimer je že velik del uspeha pri vzreji praseta zagotovljen.

Ce manjka pese, se priporoča pokladati pesne zrezke, ki niso nič drugega kakor rezana in posušena sladkorna pesa. Ti zrezki se dobe v sladkornih tovarnah, kjer se odvzame pesi najprej sladkor, potem se pa izrabljene zrezke posuši in spravi kot pomožna krma v promet. Ti zrezki vsebujejo skoraj 50% sladkorja in 4% beljakovin in vplivajo podobno kakor naša krmska pesa. Izgledajo pa tako, kakor če bi našo kislno repo, ki je ravno tako rezana, posušili na vročini. Pesni zrezki so temne barve, popolnoma suhi in več ali manj nadrobljeni.

Za pokladanje moramo pesne zrezke kuhati, kakor delamo s peso, ali pa v gorki vodi namakati. Za prasiče je prav, če jih kuhamo, za krave pa namakamo. Pri tem se seveda napno in zmeščajo. Kravam polagamo po 1 in pol do 2 kg in več na dan, svinjam pa tričetrt do 1 in pol kg.

Kuhani ali namočeni pesni zrezki se lahko mešajo tudi z drugim korenstvom. Kmetijska družba jih ima za svoje člane po 3.50 Din za kg z vrečami vred naprodaj.

so skoro vsi duhovniki v klerikalni stranki. To je pač znamenje, da je pri ras še mnogo ljudi, ki imajo na vratovih namesto pravih razumnih glav le zeljnate. Hvala Bogu, da je tehkih praznoglavcev vedno manj.

Revežem na duhu seveda lahko klerikalci natrobijo, kar se jim zdi. Slepiti nepoučene preproste ljudi jim je prava stvar. Kakega bogoskrunskega dejanja se klerikalci poslužujejo v agitacijske svrhe, je razvidno iz pisave «Glasnika presvetega srca Jezusovega».

Ta list, ki je vrgel vero in Krista v posvetno politično blato, brezbožno proglašča srce Jezusovo — za klerikalno skrinjico, a Jezusa Kristusa pa predstavlja kot nosilca klerikalne liste. Tako proglašča našega zveličarja za — klerikalca: Čudno se nam zdi, da država dopušča tako bogokletstvo in da oblasti niso zaplenile omenjenega lista.

«Glasnik» pravi dalje: «Častilci božjega Srca, uredite volitve tako, da bo z njimi zadovoljen vaš Zveličar, največji prijatelj Slovencev.» Ako bi človeče, ki je te besede napisalo, res poznalo sveto pismo in bilo res verno, bi moralo vedeti, da Jezus Kristus ni posebej prijatelj ne Slovencev, ne Nemcev in ne Madžarov, Indijancev, Zamorcev itd., temveč Jezus Kristus je prijatelj vseh ljudi brez izjeme, on je storil smrt za odrešenje vsega človeštva. Resnično veren človek bi si gornjih besed ne upal napisati.

Vsak človek, komur je Bog dal le trohico razuma in komur ni satanska zloba zgrizla v duši vsak čut za poštenje, mora vedeti in razumevati, da pri volitvah ne gre za vero, temveč le za posvetna politična prepričanja, kako se naj država uredi. Nihče nam pri nas ne bo kradel vere. Celo v svobodomiselnih državah nikogar ne ovirajo v izvrševanju njegovih verskih opravil. Le ruski boljševiki in komunisti edini preganjajo duhovnike in cerkev. Da se pa izkaže vse brezmejno hinavstvo in lopovstvo klerikalcev, so ravno ti klerikalci, ki toliko govore o veri, volili pri ljubljanskih občinskih volitvah skupaj prav s takimi komunisti in boljševiki, ki so istih naziranj kakor njihovi somišljeniki v Rusiji.

Mislimo, da mislečemu človeku to zadostuje. Fej, klerikalni hinavci!

Kako bomo volili?

1.) Kdo sme voliti?

Odgovor: Voliti sme vsak Jugoslovan, ki je star že 21 let in je vpisan v volilni imenik.

2.) Ali bomo obveščeni o volitvah?

Odgovor: Ne! Nobena oblast nas ne bo obvestila. Dobili ne bomo nobene volilne legitimacije.

3.) Kdaj in kako bomo volili?

Odgovor: Volitve se vršijo v nedeljo dne 18. marca. Vsakdo naj vzame s seboj kakšno osebno izkaznico! To je domovinski, krstni ali poročni list. Zadostuje tudi delavska ali poselska knjižica, ali potni list ali uradna legitimacija, lovski ali orožni list, službeni dekret, obrtni list ali diploma. Veljaven je tudi vsak javni dokument. Ako nimaš ničesar takega, si dobodi potrdilo županstva! Če te komisija pozna, gre tudi brez dokumenta. Pri volilni komisiji mora vsakdo povedati ime, priimek in poklic. Vsak volilec dobi od komisije eno kroglico. Član volilnega odbora mu razkaže glasovalne skrinjice in imenuje vse kandidatne liste. Vsaka stranka ima svojo skrinjico. Volilec vzame kroglico v desno roko, nato roko zapre in pomoli roko po vrsti v vse skrinjice. Ko ima roko v naši

Povemo na glas, da morajo ostati te šume državna last, kajti le na ta način bo imel korist od teh šum tudi narod. Zakaj naj bi imel od tega koristi le tujec, a naš domači Belokranjec pa naj gre s trebihom za kruhom!

Gospodarstvo

III. LJUBLJANSKI VELIKI SEJEM

(od 1. do 10. septembra 1923.)

Kakor doslej že dve leti, tako se bo tudi letos vršila ta v narodnogospodarskem oziru tako važna prireditve v času od 1. do 10. septembra. Priprave so že polnem teku in lepo je že število neobveznih prijav, na katere se bo pozneje pri razdeljevanju prostora v prvi vrsti oziralo. Čeravno sta oba dosedanja velesjema dosegla v vsakem oziru zelo lepe uspehe, vendar naj bi letošnji III. Ljubljanski veliki sejem po svoji sijajnosti in uspehih prekašal oba prejšnja; letošnja velesjemska prireditve naj bi bila manifestacija naše gospodarske sile in pokazala naj bi svetu cvet naše industrije in veletrgovine. Zato vabimo vse interesirane kroge, naj si že sedaj z neobvezno prijavo zasigurajo udeležbo, ker se je lansko leto zgodilo, da je moralo biti preko 50 reflektantov odklonjenih, ker so se zglasili nepozno.

V mesecu marcu se bodo razpošiljale tiskovine za prijavo in se tem potom naproša vsakdo, ki je na tem interesiran in slučajno tiskovin ne bi prejel, da jih reklamira pri uradu Ljubljanskega velikega sejma v Ljubljani.

Predsedstvo Ljubljanskega velikega sejma naproša vsa društva, korporacije, klube itd., da blagovolijo svoje nameravane kongrese, koncerte itd. sklicati, oziroma prireditve v času letošnjega velikega sejma. Vse svoje tozadevne namere, želje itd. naj blagovolijo sporočiti uradu Ljubljanskega velikega sejma v Ljubljani.

= **Vrednost našega denarja.** Na zagrebški borzi se je dobilo dne 12. t. m.: 1 dolar za 93 in pol do 94 in pol dinarja, 100 avstrijskih kron za 13 in pol pare, 100 češko-slovaških kron za 280 do 282 in pol dinarja, 100 madžarskih kron za 2 dinarja 95 par do 3 dinarje, 100 laških lir za 450 do 452 dinarjev.

= **Žitne cene v Novem Sadu** so bile 12. t. m.: pšenica 447 in pol dinarjev, ječmen 452 dinarjev, oves 290 dinarjev, koruza 245 do 300 dinarjev, moka «0» 650 dinarjev, fižol 450 dinarjev, otrobi 160 dinarjev.

= **Svinjski sejem v Mariboru.** Na sejem 9. t. m. so prignali 79 glav. Cene v kronah: 7 do 9 tednov stari prašiči 1100 do 1200, 3 do 4 mesece stari 1800 do 2200, 5 do 7 mesecev stari 4000 do 4500. Svinjsko meso je stalo 1 kg 100 do 112 kron.

Beležke

+ Naša demokratska stranka za mir. Ako hočemo, da bo prišla država, ki že sedaj grozno trpi na posledicah vojne, zopet v redne razmere, moramo odločno paziti na to, da se ne vpletemo s kako sosednjo državo v vojno. Vojna bi nam uničila vse gospodarstvo. Tega se demokratska stranka zaveda in je njena politika miroljubna. Naši pristaši so bili proti vojni tudi leta 1914., ko so jo klerikalci pridigovali in blagoslav-

ljali. Klerikalci so takrat denuncirali in naznanili naše ljudi, češ, da so proti vojni. Proti vojni s Srbi je bil takrat v stari Avstriji tudi dr. Žerjav, katerega so potem zato Avstrijci zaprli v ječo.

+ **Kakor svinja z mehom tako delajo radikanci z milijoni.** V Sloveniji podkupujejo, kdor se kupiti dá, in se nič ne menijo za robo, še manj za dinarje. Plačane duše ostanejo večna slovenska sramota. Torej pri nas v Sloveniji skušajo radikanci s čistim denarjem; drugod pa drugače. N. pr. v Vojvodini, kjer so ljudje radi veseli, so radikanci zadnje čase začeli prirediti «politične» večerje. Pri kakem odličnem radikalcu napravijo velikanske priprave, najamejo cigansko godbo in z njo po vasi od hiše do hiše vabijo na večerjo. Povabljen je vsak, lahko je in pije, kolikor mu duša dá, samo ko se radikalni agitator oglasi k besedi, mora biti miren. Ob sklepu pojedine pa mora obljubiti, da bo oddal kroglico za radikale. Ni torej zastoj vzkljnil neki zapeljani kmet drugo jutro po pojedini: «Sinoči sem jedel prašiča, danes imam mačka, v nedeljo pa naj bi volil še — osla!»

+ **NSS je stranica, o kateri se sedaj komaj kaj čuje.** Ker smo zadnjič orisali brezpomembnost in neresnost te stranke, se je narodno-socialistična «Nova Pravda» zelo razjezila nad nami. Na njeno jezo jo samo vprašamo: Kak pomen ima vobče, ako kaka stranka pošlje n. pr. tri zastopnike v narodno skupščino? Še manjši pomen ima, če pošlje le dva. Toda narodni socialisti bodo lahko zadovoljni, če se jim posreči dobiti en sam mandat. Kaj bi eden njihov zastopnik delal v narodni skupščini in kaj bi mogel napraviti? To smo hoteli povedati še poleg tega, da narodno-socialistično stranko sploh ne smatramo za resno, kajti ta stranka še sedaj prav ne ve, kaj hoče. Kroglice, oddane za to stranko, niso samo izgubljene, temveč pridejo vrh tega le v prid nazadnjaškima strankama klerikalcem in radikalcem, kateri si ničesar bolj ne žele nego razcepljenja naprednih glasov in s tem oslabljenja najmočnejše stranke v državi, to je jugoslovanske demokratske stranke. Tu je vsako drugo besedičenje prazno. Kateri naprednjak celo zavedo le količkaj premisli, bo oddal kroglico edino demokratski stranki.

AGITACIJSKO POTOVANJE G. MINISTRA ZUPANIČA V BOHINJ.

Dne 7. t. m., kmalu popoldne je pripihal proti Lepenci v Bohinj avto, v katerem so sedeli minister Zupanič in dve dami. Ne vem zakaj se je avto naenkrat spuntal, ali so bile dame pretežke, ali minister, pa skoro gotovo je bilo še preveč snega, ker so avto porivali na vse pretege, kočijaž je preklinjal, klical vse sveinike na pomoč, a vse ni nič pomagalo, g. minister z damami je moral izstopiti ter iti peš v Bohinjsko Bistrico. Tu se je pokazalo v malem, kako radikalski ministri spoštujejo zakon. G. Zupanič se je namreč meni nič tebi nič napotil po železniški progi v Bistrico. Ko je prišel do prve čuvajnice pred železniškim mostom v Boh. Bistrici, se je službujoči čuvaj Boltar zavedal, da je prisežen in da mora službo tako opravljati, kakor mu postava predpiše; ker je pa postava za vse enako kovana, je Boltar družbo kratkoma ustavil ter od gospoda zahteval legitimacijo. G. Zupanič pa je iz njega norce bril iz kratkoma nadaljeval pot čez železniški most v Boh. Bistrico. Čuvaj Boltar je javil telefonsko dogodek postajenačelniku v Boh. Bistrici, naj se družba ustavi

in ovadi. Kmalu pa je dobil obvestilo, da naj odstopi od ovadbe, češ, ne bodi se z bikom, ker moraš podleči. Ako sem tudi le Bohinjec, moram g. ministru Zupaniču javno povedati, da naj se drugič zadrži kot se za gospode ministre spodobi in naj spoštuje zakone. Radikalci so kakor se zdi v malem in velikem enaki! *Na svide-nje 18. marca. Tihi opazovalec iz Bohinja.*

SAMARITANSKO DELOVANJE RASKEGA ŽUPNIKA ŠKERJANCA.

(Spomin iz svetovne vojne.)

Nedavno je poročala «Domovina» o župniku Škerjancu iz Rake pri Krškem. Zato smo se spomnili nanj in hočemo še nekaj povedati o njem.

Takoj v začetku svetovne vojne so se dogovorili nekateri zavedni Slovenci, med temi posebno iz Primorja, da se bodo ob prvi priliki in brez prelivanja krvi dali ujeti in se potem pisмено oglasili v domovino. To se je tudi zgodilo in «Slovenec» št. 125 z dne 2. junija 1917. je priobčil notico: Iz italijanskega ujetništva so se oglasili Primorci, da se jim dobro godi itd.

To priliko je pa izrabil župnik Škerjanec in je poslal «Slovencu» z dne 14. junija leta 1917., torej čez 12 dni, dopis, ki ga je objavil «Slovenec takole»: Na gori naslovljeno notico nam sporoča vojni kurat Škerjanec od naših znanih črnovojnikov, da naj se «ujetnika» Valentin Vižin iz Kromberga in Fr. Faganel iz Šempasa ne bahata s svojim zdravjem na Laškem, ker jih doma vsled dezertacije čaka vrh okrog vrata, premoženje zaplenjeno, družine pahnjene v nesrečo. Smo s svojim zdravjem v gorah veliko srečnejši.

To je bil Škerjanecv poziv na avstrijske oblasti, da naj tem ljudem zaplenijo imetje. Ta poziv je imel takoj tudi uspeh in «Slovenec» je prinesel dne 14. julija l. 1917. notico: Premoženje so zaplenili Ivanu Klinarju, roj. l. 1888. v Vipolzah, vojaku 27. p. p., in Valentinu Vižinu, roj. v Krombergu, vojaku 155. peh. bat., ker sta osumljena bega k sovražniku, dalje dr. F. A. Gambiniju, roj. leta 1845. v Kopru, pobeglemu odvetniku.

Pristavljamo samo: «Srečni» farani, katerim župniku je Škerjanec! **Bivši vojaki.**

Novosti

POZOR, PRIJATELJI SOMISLJENIKI!

Volitve se vršijo v nedeljo 18. marca. Ni izključeno, da Vas bodo skušali do takrat odte ali one nasprotne stranke zbegati z raznimi sredstvi, da bi Vas odvrnili od volitev ali pridobili za svojo stranko. Mi smo dovolj jasno povedali, kaj je naša stranka in kaj hoče, zato ne nasedite nobeni farbariji, laži ali slepariji od nasprotnikov in stojte trdno do zadnjega trenutka! Stranka bo svoje zveste poznala vedno. Danes se odločite trdno in če Vas oblegajo še s takšnimi sredstvi, Vi jim povejte: «Mi bomo volili demokrate, pa konec besedi!» Vztrajajte do konca, pazite na omahljivce, da jih še v zadnjem hipu ne dobe na limanice nasprotniki! Ne verjemite nobeni volilni zvijači nasprotnikov!

• Današnja številka «Domovine» je izšla en dan poprej kot običajno. Prosimo vse one naročnike, ki najprej dobe naš list v roke, da sporočijo oddaljenim naročnikom, naj pridejo takoj na pošto po «Domovino».

* **Kranjska gora proti Drogenikovemu zakonu.** Občinski odbor je v svoji seji **so-glasno** sklenil ostro resolucijo zoper tako zvani Drogenikov zakon v zadevi zavarovanja kmečkih poslov in delavcev, ki meče iste s tovarniškimi delavci v en koš in ki pomenja neiznosno novo breme za kmeta. Smo popolnoma za to, da se zavarujejo hlapci, dekle in kmečki delavci zoper nezgode, bolezen in starost, a to naj se zgodi na kak drug modern način (kakor n. pr. v Zedinjenih državah Severne Amerike), ne pa, da se uvrsti kmet med velekapitaliste in kmečki posel med tovarniške delavce, kmet, ti pa plačuj! Občine in druge korporacije, zganite se s sličnimi resolucijami! To skrpucalo mora izginiti kot zakon kraljevine SHS!

* **Belokranjci!** Zadnja divjaštva klerikalcev po Beli Krajini jasno kažejo, kaj imamo od njih pričakovati. Obračunajte s povzročitelji vojne, pobirači živine! Maščujte se s kroglico, ki jo vržete le v peto skrinjico. Prijatelje našega lista prosimo, da storijo svojo dolžnost med vsemi prijatelji in znanici.

* **Demokracija krasno napreduje.** Javni shodi demokratske stranke, ki so se vršili v soboto in nedeljo v Krškem, Kostanjevici, Tržišču, Planini, Ribnici, Sodražici, Bledu, Kranju itd. so bili skoro vsi nepričakovano lepo obiskani. Povsod so želi govorniki za svoja stvarna izvajanja priznanje. Saj se na naših shodih govori le stvarno brez farbarij in demagoštva, kakršnega so navajene druge stranke, zlasti klerikalci. Ljudstvo uvideva, da le demokratska stranka s svojim smotrenim delom deluje za narod.

* **Stric Pašić bi bil moral v nedeljo priti v Ljubljano.** Ljubljanskim radikalom, ki jih je z namestnikom Hribarjem vred ravno za eno staro merico, so se tresla srca in cilindri v škatljah. Ko pa je stric Pašić došel že do srede pota, mu je začel nasproti pihati oster slovenski veter. Istočasno je tudi od namestnika Hribarja dobil vesel pozdrav, da smo Ljubljančani zadnje dni hudo objestni. V strahu za svoj revmatizem se je Pašić sredi pota premislil in se vrnil nazaj v Beograd. Tam je zdaj zopet živ in zdrav, gofovo bolj, ko da je prišel v Ljubljano.

* **Pašić na bobnu.** Preteklo soboto je pokrajinska vlada brzojavno naročila vsem okrajnim glavarstvom, naj po krajevnom običaju naznanijo, da Pašić ne pride v Ljubljano. Posebno imenitno se je ta ukaz izpolnil v Konjicah, kjer je v soboto zvečer resnično po domačem običaju policaj tolkel na boben in izkliceval: «Pašić ne pride v Ljubljano! Naj se nikdo ne izpozabi, da bi se zastoj odpeljal tjakaj!» In Konjičani so res ostali doma, kar pa bi bili storili, če bi Pašić tudi ne bil prišel — na boben...

* **Kaplanova pot skozi okno.** Posebno zanimiv slučaj se je v preteklo nedeljo dogodil v Mozirju. Prišel je tjakaj znani kaplan dr. Lenard, ki je že pred letom vstopil v radikalno stranko in je hotel Mozirčanom razlagati velesrbski radikalni evangelij. Na shod pa so pridrli tamkajšnji Orli z namenom, da radikalnemu gospodu kaplanu napravijo zgago. Začeli so razgrajati, končno pa so pograbil dr. Lenarda, ga pošteno premikastili in ga skozi okno vrgli na cesto. Dr. Lenard je dobil precej težke poškodbe, a se je vendar hitro pobral in jo urnih krač popihal iz Mozirja. Bo že v Beogradu povedal, kako nehvaležna je kršćanska ljubezen slovenskih Orlov!

* **Klerikalno divjaštvo v Črnomlju.** Pišejo nam: Ko se je vršil zadnji sejem, sta

priredila kandidata SKS. gg. Pucelj in Markar shod v Črnomlju. Ta dan pa sta zelo nesrečno izbrala, ker se na takih sejmihi pije precej likofa in je potem s takimi ljudmi težko mirno govoriti. Ne briga nas sicer SKS., toda klerikalno divjaštvo, pa naj se vrši proti komurkoli, moramo obsojati. Tukaj je šlo za čisto organiziran napad, kateremu ni bila kos niti oblast. Srečna Slovenija, kadar dobi svojo avtonomijo! Črnomaljski shod je jasno pokazal, kaj imamo pričakovati, če bi se uresničile klerikalne politične sanje. „Slovenec“, ki tolikrat povzdiguje našo kulturo, naj bi bil poslal svojega posebnega poročevalca in fotografa, da bi svet potem videl, kako so naši „avtonomisti“ kulturni. Takega kričanja in divjanja ni še videla mirna Bela Krajina. Številni sejmarji bodo širom sveta raznesli to divjaštvo, in to je prav. Naj izve svet, kam pripelje hujskarija pristaše SLS. To je sramota, kakršne še ni bilo v Beli Krajini! Zato proč s klerikalci, ki hočejo le podivjanje ljudstva!

* **Lažnim kljukcem.** Nekateri klerikalni in pa samostojni govorniki se zdaj na volilnih shodih otrešajo laži in suhih obljub kakor malhar uši. Zato jih spominjamo na pregovor: Kdor laže, ta krade; kdor krade tudi slepari; slepar rad ubija, ubijalci pa navadno pridejo na — gavage... Lepa bodočnost se torej obeta lažnim prerokom.

* **Misijon za gospode okoli «Slovenca».** «Ljudski dnevnik» prinaša vsak dan po deset ugotovitev, da se je na novo zlagal «Slovenec». Mi smo take ugotovitve za glasilo ljubljanskega škofa že zdavnaj opustili. Za Veliko noč pa gospodom okoli «Slovenca» vendarle priporočamo, da napravijo v «Katoliški tiskarni» misijon. To pot se bodo že pred vstajenjem tem lažje spokorili, ker do 18. t. m. še lahko nemoteno lažejo in kradejo čast, potem jim bodo pa še pravočasno izbrisani vsi grehi.

* **Najbogatejši Jugoslovan.** Ameriški konzulat v Zagrebu je dobil obvestilo, da je v Ameriki umrl neki Juri Borić, ki je zapustil ogromno premoženje v znesku 33 milijonov dolarjev. Konzulatu se je komaj posrečilo najti dediča, in sicer preprostega seljaka v selu Petrijevi pri Osijeku. Srečni dedič je takoj obljubil, da bo osiješki mestni občini posodil potrebni denar za napeljavo elektrike. Mož je preko noči postal največji bogataš v naši državi. Zdj lahko s Pašićem pije bratovščino.

* **Smrtna kosa.** V Kočevju je po kratki mučni bolezni umrl sodnik g. dr. Mirko Schmidinger. Bil je zvest somišljenik demokratske stranke. — V Hrastniku je umrla gospa Groznik, mati tamošnjega učitelja. — V št. Jakobu v Slov. Goricih je umrl veleposestnik in vpokojeni učitelj g. Oroslov Armuš. Bil je neumorno delaven in splošno priljubljen mož.

* **Triumf volilnega shoda na Božjakovem pri Metliki.** Dne 5. t. m. so imeli velečastiti g. župnik Bajc pri nas svoj shod. Svojim vernim poslušalcem so pravili tako pametne, da je eden izmed njih začel — bljuvati. Če ni res, pa se naj oglasijo oni, ki so imeli od tega zamazane obleke! Shod je uspel imenitno, navdušenje za alkohol je bilo veliko.

* **Polomija samostojnih v Škofji Loki.** Shod SKS v Škofji Loki, na katerem je bilo le sedem pristašev SKS, so člani škofjeloškega Orla razgnali. Kandidat Ažman je moral oditi, ne da bi prišel do besede.

* **Usodna znota.** V Sarajevu je te dni ostala neka slepa babica sama s svojim štiriletnim vnukom doma. Otrok je bil žejen in je prosil vode. Slepa babica je po pomoti vzela z mize kozarec s špiritom in ga ponudila otroku, ki ga je takoj zalepnilo. Zgrudil se je na tla in kmalu na to v groznih mukah umrl.

* **Ustrelil brata.** V Sarajevu so živeli skupaj trije otroci. Starši so jim umrli in starejši brat Edvard, absolvirani pravnik, je vzdrževal ostala dva, štirinajstletnega Julija in šestnajstletno Emilijo, ki je gospodinjala. Živeli so v najlepši slogi in ljubezni. Nekega jutra je Julij kakor navadno zbudil Edvarda. Ker pa starejši brat ni takoj vstal, je mlajši začel dejal: «Čakaj, te pa ustrelim!» In je resnično vzel z omarice revolver ter izprožil. Počil je strel in Edvard je, zadet v glavo, bil takoj mrtev. Zalostni dogodek je po vsem Sarajevu vzbudil globoko sočutje.

* **Miši obgrizle otroka.** Ta nenavaden slučaj se je pred dnevi dogodil v Splitu v Dalmaciji. Neka delavska žena se je morala podati po opravkih in je svojega otročička pustila doma samega, spečega v zibelki. Medtem so miši deteta tako nevarno obgrizle, da so ga morali izročiti v bolnico.

* **Milijonski prevarant.** Pred mariborskim porotnim sodiščem se je zagovarjal carinski uradnik Karel Jenko, ki je tekom zadnjih mesecev s ponarejenimi potrdili oškodoval južno železnico za dva in pol milijona kron, katere je v razkošnem življenju s svojo ženo in prijatelji sprotil porabil do zadnjega vinarja. V pokoro za dosedanje vesele mesce mu je sodišče prisodilo štiriletno težko pokoro v ječi.

iz raznih krajev

* **Pri Devici Mariji v Polju** je bilo vlomljeno v delavnico krojaškega mojstra Kepeja. Tatovi so odnesli blaga in obleke v vrednosti 30.000 kron.

* **V Zalogu** so bile iz zaprtega vagona ukradene tri vreče riža, ki so jih pa orožniki kmalu izsledili v svinjaku trgovca Novaka v Kašlju.

* **V Zagradcu** se samostojnežem ne godi dobro. Napredni volilci so s Puclevo politiko nezadovoljni in bodo volili demokrate.

* **V Domžalah** je številno obiskani shod demokratske stranke pokazal, da tudi tu napreduje demokracija.

* **V Radomljah** je bilo na našem shodu lepo število naših somišljenikov, kar nam kaže, da Radomlje ne spijo.

* **V Starem logu pri Kočevju** je pretekli teden ustrelil trgovec g. Haberle orjaškega medveda. Splošno so se v okolici Kočevja zadnje dni pojavile zopet gruče volkov, ki pa so jih lovci takoj pregnali.

* **V Hrastju** je šolarček Josip Lešnik na poti v šolo zdrsnil z brvi v potok in utonil N. v m. p.!

* **V Žužemberku** se je vršil sijajen shod demokratske stranke. Poročal je dr. Puc! Navzočih je bilo več klerikalcev, ki so z zanimanjem sledili izvajanjem in nekateri celo obljubili, da bodo volili z demokrati. Dopolodne so imeli shod samostojni, katerim so demokrati stvarno ugovarjali, tako da so bili samostojni vodje zelo poparjeni.

* **V Kresnicah** so se na shodu komunisti med seboj zvravali. Komunistični govornik Žorga, ki je bil naznanjen, ni prišel in se tako javni shod ni vršil.

* **V Kranju** se je v soboto zvečer vršil sijajno uspel demokratski shod. Prišla sta tjakaj gg. dr. Gregor Žerjav in dr. Reiser.

Zbralo se je nad 300 ljudi, ki so obema demokratskima prvoborniteljema priredili prisrčen pozdrav. Za svoja izvajanja, ki so na vse prisotne napravila najgloblji vtis, s a gg. kandidata žela burna odobravanja. So- botni shod je dokazal, da je Kranj čvrsta po- stojanka demokratske misli.

* V Litiji je med de'om v kurilnici izpod- letela kurjaču Franču Klanšku lestva ter je pri padcu zadobil težke nevarne poškodbe.

* V Izlakah, ki je eno dosedanjih najbolj klerikalnih gnezd, se je naš shod, ki sta ga imela naš kandidat g. Cencelj in namestnik Fincinger, dobro obnesel, čeprav so kleri- kalci uprizorili gonjo proti nam. Se že svita — tudi pri nas.

* Na Vačah smo s shodom JDS. zado- voljni. Kandidat g. Cencelj in namestnik Fincinger sta naša prava moža. Na shodu so se samostojni repenčili in hoteli ugovar- jati, a stvarnemu govoru g. Fincingerja je morala tudi opozicija pritruditi. Shod je bil prav ševilno obiskan.

* V Kandršah je bil naš shod v nedeljo dobro obiskan. Repenčenje samostojnih je dobilo primeren odgovor.

* V Št. Jerncja so podivjani klerikalci napadli s kamenjem zborovalce na demo- kratskem in komunističnem shodu ter ne- varno ranili nekega otroka. Pamejni može, ki se jim gabi tako početje, bodo zato od- ali kroglice v pe o skrinjico.

* V Krškem se je shod NSS. ponesrečil. Demokraci so jim stvarno ugovarjali in jim povedali svoje, da so gospodje NSS. kar po- brali šila in kopita.

* V Tominjah pri Ilirski Bistrici se je do- godila strašna rodbinska žalost. Posest- nik Zagodnik se ni dobro razumel s svojim sinom. Iz maščevanja je oče finančarjem ovdal sina, da ima slivovko skrito v senu. Sin je moral plačati 500 lir globe. Zaradi te- ga se je zadnjič zopet vnel prepir, v katerega se je vmešala tudi mati. V jezi je sin pogra- bil sekuro, ubil najprvo očeta, nato pa še mater. Otroci so se v strašnem kriku razbe- zali. Ubijalec je nato vzel vrv in se obesil. Sam se je obsodil!

* Na Bregu pri Nasovčah je posestnik Franc Hudobivnik šel v gozd podirati drevje. Po nesreči pa ga je zadelo podsekano drevo in mu zmečkalo nogo. Ponesrečencu so v bolnici takoj odrezali nogo, a je že nasled- njega dne umrl.

* V Hrašniku se je v rovu stvarno po- nesrečil rudar Hrašlan. Pri razstreljevanju mu je zračni pritisk zaradi prenagle eksplo- zije raztrgal glavo. Rudarji, ki so svojega tovariša Hrašlana zelo spoštovali, so ga mnogobesilno spremljali na zadnji poti. N. v m. p!

* Hraštnik, Trbovlje! Naša skrinja je prva!

* V Ljutomeru se je preteklo nedeljo vrši izborno uspeli shod demokratske stran- ke. Zborovalci so voditelju štajerskih demo- kratov g. dr. Kukovec in drugemu govor- niku g. Novaku priredili prisrčne ovacije.

* Pri Poljčanah je iz vozečega vlaka sko- čil Pavel Payer, trgovski zastopnik, ki ima na vesti več goljufij. Orožniki so ga spreml- jali v mariborski zapor, toda Payer se že mra dobro zanašati na svojo trdo butico, da se je korajžno pognal iz vlaka in — po- begnil.

* V Slovenjgradcu sta v nedeljo, 11. t. m. priredila demokratski shod celjski župan gos- pod dr. Hrašover in prof. Fran Mravljak. Shod je bil zelo dobro obiskan in sta go-

vornika za svoja stvarna izvajanja žela ži- vahno odobravanje.

* Praprotno, Flesko, Retje, Čeče nad Hraštnikom! Ali bodele zatajili svojega do- brega prijatelja Roša? Ali bodele v nedeljo pozabili, da je njegova skrinja (Štajersko) prva? Vse kroglice v prvo! Kmetje, mladi gospodje kaplani vas hodijo plahtat, boste verjeli tem ali možu, ki je že stokrat poka- zal, da čuti in trpi z vami, ker je vaš pri- jatelj!

* V Polenškaku pri Ptujju bomo šli 18. marca v boj za isto dr. Ktkovca. Malokje poznajo tako kot pri nas, kaj je farovška ko- manda. Klerikalcem bo stopila na rep le mogočna demokratska stranka.

* V Žetalah imamo mnogo zavednih pri- stašev naše stranke, ki bodo 18. marca šli vsi volit v prvo skrinjico.

* V Savinjski dolini klerikalci že od ne- kdaj niso bili močni. Zato si pri nas tudi ne obetajo uspeha. Ravno tako tudi samo- stojni cagujejo. Naš kmet že premišljuje, kaj mu naj samostojna s par mandati koristi v parlamentu, kjer bodo odločevale le velike stranke. Tako pravijo hmeljarji, da se bo mogla z uspehom zavzeti za njihove interese le velika demokratska stranka, kar bo go- tovo tudi storila.

* V Pesnici pri Mariboru se je v soboto igral dijak Ivan Sork s samokresom, ki mu je nenadno zdrsnil iz rok in se izprožil. Krogla je dijaka zadela naravnost v sence. Težko ranjenega so takoj prepeljali v mari- borsko bolnico.

Sokolstvo

SOKOLSKO GLEDALIŠČE V RADOV- LJICI. Naše marljivo sokolsko gledališče je uprizorilo že dvakrat mladinsko igro „Pehta“, ki so jo igrali otroci prav izborno. Druga pred- stava je bila namenjena izključno mladini. Sokolsko gledališče sploh rado goji mladinske igre, ki imajo vedno velik uspeh, za katerega se im- amo zahvaliti pač v prvi vrsti voditeljici teh pred- stav, učiteljici, sestri M. Futovi, ki naj bi bila v tem pogledu vzor učiteljstvu. Ne samo v šoli, ampak tudi izven šole naj deluje učiteljstvo za prosveto in vzgojo. Takoj po vclitvah, v nedeljo dne 18. t. m. ob 7. zvečer pa nam bo nudilo to gledališče izreden užitek. Uprizori se namreč velika igra „V znamenju križa“ iz dobe prega- njanja kristjanov pod cesarjem Neronom v Ri- mu. Videli bomo junaštvo in trpljenje pravih krščanskih duš, ki so rade dale življenje za Kri- sta in se tako bistveno razlikujejo od onih, ki ga danes nosijo le na jeziku. Igra se na praznik, 19. t. m. ob treh popoldne ponovi.

TELOVADNO DRUŠTVO SOKOL V ZI- REH je v nedeljo 4. t. m. uprizorilo v dvorani Sokolstega doma lepo igro „Spavaj, moja dek- lica“. Kakor vselej, so igralci tudi to pot po- kazali, da so zmogni mojstrsko igrati tudi težje igre. Vsak je bil kos svoji vlogi. Vse priznanje zasluži na tem polju tukajnji carinski uradnik g. Polak, ki z vso marljivostjo režiserja organi- zira, vadi in vežba igralce. Pohvalo zaslužijo tudi vsi drugi igralci, ki se žrtvujejo za dobro stvar in tako pomagajo vzgajati občinstvo za lepo in dobro. Zeleti je, da bi se mladina z vztrajnostjo oprijela odra. Mladih možj je dovolj na razpolago, treba je samo zbuditi njihove spe- če moči in sile. Občinstvo je željno lepih predstav, kar je dokaz obilna udeležba. Zaradi tega naj bi se igre po možnosti še večkrat prirejele. Ni zas- tcnj trud, ako se čim več žrtvuje za umstveno povzdigo in srčno vzgojo mladine. Mladina je naša bodočnost.

Burno zborovanje invalidov v Ljubljani

V nedeljo se je vršil v Ljubljani občni zbor slovenskih invalidov, kateremu je predsedoval invalid g. Zdravko Rus iz Bleda. Zbor sta po- zdravila kot zastopnika osrednje invalidske orga- nizacije iz Beograda g. major Kottarič in Bogu- novič. Odbor je dobil absolutorij s pohvalo za vestno delo in prizadevanje. Izvoljen je bil ves stari odbor, za predsednika pa je bil izvoljen g. Stanko Tome. Pri slučajnostih se je razvnela prav huda debata, pri kateri so gg. Ušan, Jvan, Rus in beograjski odpoalanci prav osiro- prijemali sedanjega čefa za socialno politiko dr. Goršiča. Med izvajanjem je prišlo do prav burnih prizorov in sprejeta je bila resolucija, da naj- ee g. Goršiča odstavi kot čefa oddelka za social- no politiko, češ, da je hud sovražnik invalidov in da zato ne spada na to mesto.

Tako se je radikalija in g. Hribar sedaj še na invalide spravil in jih preganja. Odkar je šel iz ministrstva za socialno politiko demokratski minister dr. Žerjav, so se začeli za invalide hudi časi. *Ako hočejo invalidi sebi dobro, bodo šli v nedeljo v boj za demokratsko stranko*, ki ima na Kranjskem peto (5), na štajerskem pa prvo (1) skrinjico. *Le tako lahko upajo, da se bodo v do- glednem času zanje ugodno rešila vprašanja ob- stoja in življenja.*

Klerikalna licitacija

Le vkup, le vkup, da nič ne bo ostanka, na «ausferkauf» je klerikalna stranka! V zalogi marsikaj imamo, pozni danes vse oddamo. Na kile, melre ali vatle, vagonc, skrinje ali škalfe; vse damo vam po božji ceni, kakor se z nami kdo pomeni!

Najprej oddamo avtomat, ki pisan je na vsako plat, poskočne pesmice zavija, ime mu je: avtonomija!

Vse drugo damo po izbéri, kar kdo želi si v dobri veri: za imenitnejše veljake talarje čuvamo in frake, ministreke stoličke tri, udobao se na njih sedi... Za tercijalke in Orlice so modarci in nogavice; Koročec jih je naročil, ko je gospod minister bil. Za naše fante in Orlice imamo kolce in nožiče, vse na debelo in na drobno, kakor se jim zazdi spodobno.

Za našo pridno Kmečko zvezo darov imamo polno oozo: županom dali bi cilindre namesto Tomaževe žindre. Imamo liste vsake beže, «Slovenca», «Gospodarja», «Straže»; da pa ne bo prehuda zguba, dodamo vam še «Domoljuba». Ve to za kmečke konzumente oddajamo samo na cente. Je gnojnice na polovniške, z njo smo škropih poštenjake. Laži, obljub je kilometer, ko pleve jih razgaln bo veter. Če naše kupite otrobe, dovolj imeli boste robe!

Zato le vkup, da nič ne bo ostanka, na «ausferkauf» je klerikalna stranka !!!

R. Silvin:

Vrtnarjeva Nežika

Enkrat se jim je že zdelo, da je precej boljša — toda na žalost se je njeno stanje zopet izdatno poslabšalo. Minevali so tedni in meseci. Ker se zdravje bolnice le ni hotelo obrniti na bolje in ker na drugi strani tudi ni bila tako blazna, da bi bila komu nevarna, so začeli premišljati, ali ne bi morda kazalo, da jo pošljejo zopet domov — toda ne k njenemu možu, nego k njeni materi, kamor je tudi sama tako želela:

«Zakaj so me vtaknili med te ljudi, ki bodo vsi pogubljeni? Mati, oh, pridite pome in vzemite me zopet domov!»

In prišla je mati, ali prišla jo je samo obiskat. Prihajali so k njej tudi drugi sorodniki in znanci, da jo vidijo, da jo potolažijo — le Luke in njegove matere ni bilo nikoli; mogoče je bilo zanje še bolje tako. Posebno pa jo je znal potolažiti blagi dr. Krak, ki jo je prišel obiskat največkrat izmed vseh. Smilila se je revica dobremu možu, ki je prav od srca želel, da bi se ji povrnilo ljubo zdravje. In kadar je bil pri njej, je bila res vsa bolj vesela in mirna.

Tudi Lovro, ki je bil tedaj za kaplana v Idriji, je zvedel, kaj se je zgodilo z Vrtnarjevo Nežiko. Vedel je vse, vse — in večkrat si je očitil na tihem, da je mogoče tudi on malo kriv. Rad bi jo bil šel obiskat, pa si ni upal: bal se je, da bi utegnil njegov obisk slabo vplivati na njeno zdravje. A tudi njega je pekla vest in često je divjal po Zali brez miru ure in ure.

In čim jasneje mu je postajalo, kako blazna in nečloveško kruta je bila zahteva umirajočih roditeljev. Umirajočima je žrtvoval srečo dveh živih! Kako blazen je bil sam, da je izpolnil željo dveh blaznikov! Čemu ni bil mož in zakaj ni zavrnil očeta in mater? — Zdaj je nesrečna Nežika, nesrečni so njeni starši in bratje ter vse njeno sorodstvo; zdaj je nesrečen tudi on, in nesreča se vali dalje ter se veča in veča kakor snežni plaz, ki drči z gore!

Samo nesrečo in greh, samo obup in povodenj solz je rodila grdo sebična zahteva dveh neomikanih, tercijsko omejenih umirajočih starcev. Zaradi teh dveh starcev mora poginjati mladost! O, ni večjega greha, nego ubiti srečo mladega srca! In s tem grehom obtežena sta odšla v večnost njegov oče in njegova mati.

In razmišljal je, kako bi bilo lahko vse krasno, a tudi vse drugače, ako bi ne imel dveh srčno in umstveno tako slabih roditeljev. Mislila sta le nase, a žrtvovala v nesrečo in pogubo njega, Nežiko in vse druge! Ako bi bil Lovro ostal svoboden, bi bil lahko postal profesor ali odvetnik ali sodnik. Oženil bi se bil z Nežiko, imel z njo lepe, zdrave otroke ter bi deloval zanje, za do-

movino, državo in človeštvo v časti in blagostanju. In srečni bi bili njeni starši, bratje, sorodstvo in sreča bi se širila z njunega doma na vse strani...

Lovro je premišljal in premišljal. V nočeh brez spanja se je valjal po svoji postelji ter včasih glasno zahteval...

Zjutraj pa je stal pred oltarjem in molil, molil z ustnicami... srce in duša pa sta bila pri nji, ki jo je ljubil in ki je ni mogel pozabiti...

Skoro dve leti je bila Nežika v bolnici. Nekoč so jo bili za poizkušnjo vzeli domov, ker je tako milo prosila in ker je tudi dr. Krak tako svetoval. A uverili so se kmalu, da je še najbolje, da jo zopet pošljejo nazaj. In tako ni minulo 14 dni, ko je bila zopet na Studencu.

Strežnice in pazniki so ravnali lepo z nesrečno, a mirno bolnico. In tako se je Nežika polagoma popolnoma privadila na bivanje v bolnici. Vdala se je v božjo voljo in ni več silila domov. Da ni nikdar omenjala Luke, da ni nikdar vprašala po tašči, se ni nikomur zdelo čudno, da pa se ni nikdar spomnila svojih otrok, ki jih je vendar morala rada imeti, tega ni mogel razumeti nihče.

Bili so dnevi, ko bi človek mislil, da je popolnoma zdrava, a prišle so zopet ure, ko je bila silno otožna in ko je začela zopet fantazirati. Tako so bili nekateri mnenja, da se nikoli ne pozdravi, drugi zopet še niso obupali popolnoma. Vsi pa so bili edini, da se ji je proti koncu drugega leta bolezen obrnila očitno na bolje.

Zopet so zdravniki sporočili Vrtnarjevim, naj pridejo ponjo. In nekega lepega dne je pridrdrala zaprta kočija na Studenc. Iz nje sta izstopila Vrtnarica in dr. Krak. Slučaj je hotel, da se je ravno istega dne pripeljal z Dunaja Slavko in da je tudi on prišel Nežiko obiskat. Ravno se je mirno pogovarjal s svojo teto, ko prideta dr. Krak in Nežikina mati Nežika se ju je silno razveselila.

Nedolgo nato so stopale štiri osebe po dolgi, s peskom posuti poti. Sedli so v kočijo. Nežika je sedela sredi med materjo in dr. Krakom. Molčali so vsi štirje in mislili vsak svoje...

«Kam pa se peljemo? Meni se zdi tako daleč,» je rekla naposled Nežika.

«Še danes boš doma!»

Dr. Krak in Slavko sta ostala v Ljubljani in se prisrčno poslovila od Nežike, mati pa je šla z njo na vlak. Nekaj časa sta se peljali z vlakom, potem pa s pošto, ki se je hitro pomikala med ljubkimi, z gostim smrečjem in bukovjem poraslimi grički.

«Ali vidiš tamle ono cerkev, kamor sva nekaj zahajali skupaj k maši?» je vprašala mati.

«Vse se mi zdi tako čudno in nekam veliko. Zdi se mi, kakor da sem sanjala, da sem nekaj hodila tod, a je od tega že silno dolgo...»

Pošta je drvila mimo cerkve in se za trenutek ustavila sredi vasi. Mati je pokazala z roko proti lepi hiši, ki je stala malo niže doli nasproti velikemu znamenju in rekla: «Poglej, tamle doli je tista gostilna, kamor sva navadno zahajali po maši na kosi — ali se spominjaš — in kjer si spoznala Luko.»

«Mati, pa me vendar ne mislite peljati k njemu nazaj? Ne, k njemu že ne grem več. On je tako hudoben, on bi me enkrat še ubil, njega sva tako boji!»

«Sedaj greš k meni in pri meni ostaneš. Nihče te ne bo tepel, medve bova skupaj delale in molile. Le tiho bodi in nič se ne boji!»

Pošta je hitela zopet naprej in v drugi vasi se je zopet ustavila. Mati in Nežika sta izstopili in potem sta morali hoditi peš še dobro uro daleč. Stopali sta počasi in govorili malo: mati je na tihem molila zanj. Šli sta po oni poti, kjer je Nežika hodila Bog ve kolikokrat. Nekaterih reči se je spominjala prav dobro — drugo se ji je pa zdelo zopet tako čudno...

Od tistega dne je bila Nežika doma in mati ji je stregla, kot more streči le mati. In zgodilo se je, kot je bil rekel zdravnik v Ljubljani. Sveži gorski zrak je dobro vplival na njene živce, materina skrb in ljubezen sta ji kmalu vrnilo popolno zdravje.

Včasih je Nežika sicer še postala zamišljena in otožna, včasih je tožila o bolečinah v glavi in prsih, včasih je jokala kot otrok — ali mešalo se ji ni nikoli več. Kljub temu pa je niso pustili nikamor same, da bi jim kdo ne mogel očitati malomarnosti, tudi v cerkev, v uro oddaljen trg, je niso hoteli vzeti s seboj, da je ne bi zijali ljudje, ki so v takih slučajih navadno premalo obzirni.

Nekega dne, ko je bila Nežika že več meserev doma, je priletela potovka Špela vsa v eni sapi v Vrtnarjevo gostilno. Ali ste slišali, kakšna nesreča se je danes pripetila pri Tomincevih? O Bog, o Bog!»

«Kaj pa se je vendar zgodilo?» je vprašala Vrtnarica. Nežika in gostje, kar jih je bilo, so napeto pričakovali, kaj bo povedala vaška potovka. Ta pa je sredi sobe stoje pripovedovala:

«Tomincevega Tončka so našli danes zjutraj okoli devete ure mrtvega v njegovem mlinu! Pravili so, da je danes izredno zgodaj vstal in da je bil videti posebno dobre volje. Ob sedmih je prišel iz hleva in jedel turšične žgance, z maselnikom zabeljene, ki jih je imel posebno rad. Po zajtrku je rekel, da gre nekaj v mlin pogledat in da se takoj vrne. Ko ga le ni hotelo biti, je šla žena pogledat in našla ga je ubitega pod kolesom... Menda je bilo vse zamrznjeno in ledeno, zato mu je izpodletelo, da je padel in se ubil. Ubogi otroci!»

(Dalje prihodnjik.)

Za smeh in kratek čas

Samo ena vrsta kač.

Kunigunda, mestna frajla, pride k svojemu sorodniku Ožbovtu na deželo na počitnice. Frajli je na deželi vse novo, zato jo pelje Ožbovt tudi v gozd, toda Kunigunda pravi boječe: «Kaj je dosti kač v gozdu? Je kaj nevarno?»

Ožbovt: «O ne, saj se nahaja tu samo ena vrsta strupenih kač, no, ta pa je precej razširjena.»

Vse zna.

V muslimanski gimnaziji, kjer se včasih prav po domače pomenijo, skuša profesor dijaka Osmana in ga vpraša: «Znaš li, kaj je Budimpešta?»

Osman: «Znam.»

Profesor: «Znaš li mogoče, kje je London?»

Osman: «Znam.»

Profesor: «Ti boš znal gotovo tudi, kje je Amerika!»

Osman: «Pa sigurno znam.»

Profesor se obrne nato proti ostalim dijakom: «Eto, kaj naj ga še nadajje sprašujem, saj zna vse.»

Pametna izbira.

Pri predpustni zabavi se dve imenitni dami pogovarjata o moških. Prva dama vpraša drugo: «Kak moč bi se ti bolj dopadel, ali Anglež, ki je dolg in suh, ali Rus, ki je majhen pa čokát?»

«Oh, jaz bi si najbolj želela takega Angleža, ki je več let živel na Ruskem!»

Vroča pečenka.

Gost: «Natakar, tale pečenka pa je strašno vroča!»

Natakar: «Jo pa malo opihajte!»

Gost: «Si ne upam, ker bi jo odpihnil.»

V gostilni.

Ožbovt: «Natakar, plačal bi rad.»

Natakar: «Kaj pa imate?»

Ožbovt: «Jaz imam telečje možgane, moja žena zajčji hrbet, sestra svinjska ušesa, Gustl in Jakec pa telečje noge.»

Klerikalna avtonomija

*Na planke se stara kokoš je povzpela
in klic petelinji posneti hotela:*

*Ze avtonomije nam raj se obeta,
kokoš v petelinje bo hlače zapeta ...*

*Bo kmetič vse davke le v jarovže nosil,
odpusnikov od fajmoštra s tem si izprosil,
pometal bo jarovž, kopal vinograde
in jarovške njive za božje te gnade.*

*Iz okna bo župnik smejal se veselo,
ko gledal bo tlako in kmetovo delo;
za njega že zemlja bo radosti kraj,
a kmetom obljubljal nebeški bo raj!*

*Bo v avtonomističnih, jarovških davkih
propadalo ljudstvo in kmetič tlačan
bo prosil prihajal pred jarovška vrata
ves v božjo in jarovško voljo udan.*

*Prelepa res bila bi avtonomija,
ki jarovška snuje jo zdaj fantazija ...
Ne bo nas še jarovski gajžlal birič,
iz rok naš Žerjav bo iztrgal mu bič!*

Zanimivosti

ZABJI DEŽ.

Videli smo že točo, debelo kakor kurja jajca, sneg, ki je padal z neba tako rekoč v cunjah . . . Tudi o prekljah, ki padajo z neba, smo že slišali, čeprav jih še nismo videli, toda niti videli, niti slišali še nismo doslej o žabjem dežju. Kaj pa je bilo? Te dni je v Srednji Franciji padala z neba prava žabja toča med dežjem. Na tisoče malih žabic je padalo po hišah in tleh in ljudje so se začudeno spogledavali, kaj to pomeni.

Tak pojav, kakor je neobičajen, pa vendar ni tako neznan po svetu, čeprav se nam zdi na prvi hip nemogoč. Že večkrat se je zgodilo v drugih krajih, da so padale z neba razne živalice. Močni ciklonski vetrovi namreč dvignejo male žabe, drobne ribe in podobne živali, ki žive blizu površine vode in jih spuščajo nad pokrajino, kjer se veter umiri.

Takšni vetrovi odnašajo s seboj tudi s suhe zemlje semena raznih rastlin, jajčeca raznih živalic, prah, celo pesek, razne hrošče, mrtve ptice. Za časa hudih ciklonskih vetrov v Južni Afriki pred nekoliko meseci je veter nosil s seboj tudi močerade. Takrat je v raznih pokrajinah padala z neba vsakovrstna šara.

Takšni pojavi so zanimivi tudi s poučne strani, ker le tako si moremo razlagati, kako vzrastejo na malih zapuščenih otokih rastline in se zaplodijo živalice.

Kako je pri nas

*Če klerikalce griža vije,
vsa klerikalna žlahta vpije:
„Ja, vsega kriv je le Žerjav!“*

*Če Pucelj pridejo v zadrege,
zajavkajo na vse pretege:
„Usmili se, gospod Žerjav!“*

*Za te gospode so najboljša
mazila brezovega olja:
pozdravil bo jih naš Žerjav!*

*Na plan, slovenski demokrati,
doktor Žerjav je brat med brati:
napravil bo, da vse bo prav!*

× Električna rokavica. Velikomestna policija neprestano izpopolnjuje svoje orodje in orožje, da ga kolikor mogoče prilagodi sedanjim velikomestnim potrebam. Tako so pred par dnevi stražniki v Haagu na Holand-

skem, ki v nočnih urah na križiščih prometnih ulic ravnaajo promet, dobili «električne rokavice». Baterijo imajo v žepu in čim dvigne roko in pritisnejo na gumb, se zasveti roka v električnem sijaju, da jo lahko vsak kočijaž in šofer opazi že na več sto korakov. Slično rokavico so dobili tudi tajni policisti, toda v druge svrhe. Ako se namreč s svojo električno roko dotaknejo kakega aretiranca, ga pretrese tako močna struja, da se ne more upirati in je aretacija izvršena prav na kratko. Toda tudi haški tajni policist ima velik strah, da se zločinci ne bi poslužili istega sredstva proti njim samim. Zato vso iznajdbo čuvajo v najstrožji tajnosti.

× Uničevanje oblakov. Včasih so pri nas razganjali oblake s streljanjem, kar pa se je izkazalo za neuspešno in se je opustilo. Sedaj so iznašli nov način uničevanja oblakov. Seveda se je zgodilo to v Ameriki. Profesor Bankorft je izvedel, kakor poročajo ameriški listi, na vojaškem zrakoplovu celo vrsto zanimivih poizkusov o uničevanju oblakov, in sicer tako, da je letel nad oblaki in s posebnim strojem sipal na oblake droben z elektri-

ko napojen kovinski pesek. Tako je tekom pet do deset minut razpršil daleč na okrog vse oblake. Ta iznajdba, če se obnese, bo prinašala velike koristi, saj bo lahko na ta način človek po svoje prikril vreme.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Marija Reka pri Trbovljah. Vaše pismo glede naše notice o vabilu slovenskih kmečkih fantov v Češkoslovaško smo odstopili Zadrugi zvezi v Celju, kamor se obrnite za podrobnejša pojasnila.

LAHKO NAGNENJE K PREHLAJENJU?

Prevelika občutljivost? Bolečine olajšuje in naredi telo odporno masiranje in umivanje s prvim Fellerjevim Elzafluidom. Veliko močnejši, izdatnejši in boljši je kakor francosko žganje. Kot kosmetikum že 25 let priljubljen za negovanje zob, zobnega mesa, ust in kože na glavi. Za zavojnico in poštino: 3 dvojne steklenice ali 1 specialna steklenica 24 dinarjev; 36 dvojnih ali 12 specialnih steklenic 208 dinarjev in 5% doplačila. Razpošilja ga Iekarnar: EUGEN V. FELLER, STUBICA DONJA, Elzatrž št. 360, Hrvatsko.

Treba, da morete FELLERJEV ELZAFLUID povsod kupiti!

Ako ugotovite, da Fellerjevega pravega Elzafluida kje ne morete dobiti, prosimo sporočila, in takoj se Vam naznani najugodnejše mesto, kje se prodaja.

To je najboljše, kar sem kdaj okušal!

Pravi Fellerjev Elzafluid kot dobrode no sredstvo za drgnjenje! Za udel! Za vrat! Za glavo! Za zobe! Za negovanje kože! Kot kosmetikum! Za negovanje ust! V zmir! V letu! Pri tisu priloznostih pokaže se blagodelujoč, bolečine lajšajoč, koristen in mnogostransko uporabljev. Je veliko močnejši in bolj delujoč kakor francosko žganje in najboljše sredstvo te vrste! Nekoliko kupljic zadostuje, da tudi Vi rečete:

To je najboljše, kar sem kdaj okušal!

Skupaj z zavojnico in poštino stane: 3 dvojnati ali 1 specialna steklenica 24 Din, 12 dvojnati ali 4 specialne steklenice 84 Din, 24 dvojnati ali 8 specialnih steklenic 146 Din, 36 dvojnati ali 12 specialnih steklenic 208 Din.

KOT PRIMOT: Elza-obličje prot kurjim odesom 2 in 3 Din; Elza-mentolni črtniki 4 Din; Elza-posipalni prašek 3 Din; Elza ribje olje 20 Din; Elza-voda za usta 12 Din; Elza-kolonska voda 15 Din; Elza-sumski miris za sobo 15 Din; Olicerin 4 in 15 Din; Lisol, Lisoform 12 Din; Kineski čaj od 1 Din dalje, originalno Radikum francosko žganje velika steklenica 13 Din; Elza-mrčesni prašek 7 Din; strup za podgane in miši 7 Din. Za primot se zavojnica in poština posebej računata.

Na to cene se računata še 5 % doplačila. Adresirati natančno: EUGEN V. FELLER, lekarnar, STUBICA DONJA, Elzatrž št. 360, Hrvatsko.

Bremen - New York

Direktna zveza s krasnimi ameriškimi vladnimi parniki. Neprekosljivi po udobnosti, čistosti in po izborni oskrbi.
Hitre in varne ladje.

„George Washington“
„President Roosevelt“

„America“
„President Harding“

Zahtevajte podrobna pojasnila in brodar. list št. 285.

UNITED STATES LINES

Generalno zastopstvo za Jugoslavijo:
Beograd, Palata Beogradske Zadruga